

Czyt. Pomorz.

Biblioteka
Główna
UMK Toruń
1-10165

09050 / 2011

SPRAWOZDANIA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

65

1 I 2011 – 31 XII 2011

TNT

TORUŃ 2012

165

PP

09050/2011

REDAKTOR NACZELNY WYDAWNICTW TNT

Wydawnictwo

SPRAWOZDANIA

W TORUNIU

TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

SPIS TREŚCI

Opisano

I. DOKROCZNE WALNE ZGROMADZENIE TOWARZYSTWA

Przemówienie wiceprezesa Towarzystwa prof. dra hab. Czesława Łapacza	5
Wykład prof. dra hab. Mirosława K. Senka „Czy Mikołaj Kopernik użył prawo przetrwania?”	12
Procedura Walnego Zgromadzenia członków Towarzystwa Naukowego w Toruniu w dniu 20 II 2012 roku	20
Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego w Toruniu za rok 2011	24
Sprawozdanie z gospodarki finansowej Towarzystwa Naukowego w Toruniu za rok 2011	30
Protokół z posiedzenia Komisji Rewizyjnej Towarzystwa Naukowego w Toruniu w dniu 15 II 2012 roku	35
Zmiany w Statucie Towarzystwa Naukowego	36

1 I 2011 – 31 XII 2011

II. SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

TNT

TORUŃ 2012

0

c46436

02050/2014 77

REDAKTOR NACZELNY WYDAWNICTW TNT

Władysław Sawrycki

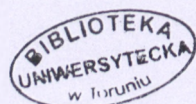
SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU

Opracowanie redakcyjne

Bożena Soltys

23
1105 IEX 1E - 1105 I 1

ISSN 0371-375x

TOWARZYSTWO NAUKOWE W TORUNIU

Wydanie I. Ark. wyd. 3,5. Ark. druk. 3

Wąbrzeskie Zakłady Graficzne
Wąbrzeźno, ul. Mickiewicza 15

E. 2000/13

WYDZIAŁ II

38 Posiedzenia Komisji Filologicznej
39 Posiedzenia Komisji Bibliografii i Bibliotekoznawstwa

**SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU**

Nr 65

1 I 2011 – 31 XII 2011

SPIS TREŚCI

WYDZIAŁ IV

I. DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE TOWARZYSTWA

Przemówienie wiceprezesa Towarzystwa prof. dra hab. Czesława Łapicza	5
Wykład prof. dra hab. Mirosława Bochenka „Czy Mikołaj Kopernik odkrył prawo gorszego pieniądza?”	12
Protokół Walnego Zgromadzenia członków Towarzystwa Naukowego w Toruniu w dniu 20 II 2012 roku	20
Sprawozdanie z czynności Towarzystwa Naukowego w Toruniu za rok 2011	24
Sprawozdanie z gospodarki finansowej Towarzystwa Naukowego w Toruniu za rok 2011	30
Protokół z posiedzenia Komisji Rewizyjnej Towarzystwa Naukowego w Toruniu w dniu 15 II 2012 roku	35
Zmiany w składzie Towarzystwa	36

II. SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

WYDZIAŁ I

<i>Tandecki J., Kopiński K.</i> , Glosarium wyrazów niemieckich, łacińskich i polskich w średniowiecznych źródłach pruskich	38
<i>Tandecki J.</i> , Dyplomatyka staropolska – stan obecny i perspektywy badań.	38
<i>Kwiatkowski K.</i> , Zwycięska wojna – przegrany pokój. I pokój toruński w świetle najnowszych badań	38
<i>Mikulski K.</i> , Księga miejska Nowego	38

WYDZIAŁ II

Posiedzenia Komisji Filologicznej	38
Posiedzenia Komisji Bibliografii i Bibliotekoznawstwa	39

WYDZIAŁ III

<i>Koprowski M.</i> , Zastosowanie metody dendrochronologicznej w różnych dziedzinach nauki	39
<i>Lysiak M.</i> , Georg Seger (1629–1678), lekarz, profesor gimnazjów akademickich w Toruniu i Gdańsku, anatom, botanik i kronikarz, lekarz nadworny królów polskich	39
Posiedzenia Komisji Nauk Biologicznych	39
Posiedzenia Komisji Geograficzno-Geologicznej	42
Posiedzenia Komisji Nauk Medycznych	43

WYDZIAŁ IV

Posiedzenia Komisji Ekonomicznej	45
--	----

WYDZIAŁ V

<i>Wanat Z.</i> , Etyczne aspekty procedury in vitro	45
--	----

WYDAWNICTWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU ZA ROK 2012	46
--	----

I

DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE TOWARZYSTWA w dniu 20 lutego 2012 r.

PRZEMÓWIENIE WICEPREZESA TOWARZYSTWA

PROF. DRA HAB. CZESŁAWA ŁAPICZA

Szanowni Państwo,

jak co roku od stu trzydziestu siedmiu lat, tyle bowiem lat liczy Towarzystwo Naukowe w Toruniu, jego członkowie i sympatycy spotykają się w rocznicę urodzin wielkiego torunianina, Mikołaja Kopernika, na kolejnym Walnym Zgromadzeniu, aby podsumować miniony rok i snuć plany na przyszłość.

Bardzo serdecznie witam wszystkich obecnych na dorocznym zebraniu członków, a także wszystkich zainteresowanych przeszłością, terażniejszością i przyszłością Towarzystwa.

Szczególnie serdecznie witam Magnificencję Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, prof. Andrzeja Radziwińskiego. Witam także Panią Prorektor toruńskiej uczelni, prof. Danutę Janicką.

Szanowni Państwo,

miniony rok upłynął w Zarządzie Towarzystwa, odpowiadającym za tok jego pracy, pod znakiem najpierw ciężkiej choroby, a w połowie roku śmierci nieodżałowanego wieloletniego prezesa, prof. Andrzeja Woszczyka. Od poprzedniego Walnego Zgromadzenia, czyli od lutego ubiegłego roku, Zarząd kierował Towarzystwem tylko z telefonicznym udziałem prezesa, natomiast od lipca 2011 r. aż do dnia dzisiejszego – już całkowicie bez jego obecności. Jednak zorganizowana przez zmarłego prezesa praca, podział obowiązków między członków Zarządu, jasno określone zadania i plany pracy, pozwoliły przejść ten trudny etap w historii Towarzystwa bez spowolnienia jego dynamiki, bez uszczerbku dla zaplanowanej działalności na różnych płaszczyznach naszego funkcjonowania. Winien jestem osobistą wdzięczność śp. prezesowi, prof. Andrzejowi Woszczykowi, za obdarzenie mnie swym zaufaniem, za to, że przez wszystkie lata swych dwu i pół kadencji, czyli przez osiem lat, proponował mi funkcję swego zastępcy, powierzając zaszczytne obowiązki wiceprezesa Towarzystwa. Chciałbym wierzyć, że nie zawiodłem zaufania profesora, że niczego

nie uroniłem z pięknej i bogatej tradycji toruńskiej organizacji, i że w jakiejś części przyczyniłem się do tego, że Towarzystwo przez wszystkie te lata było pozytywnie postrzegane i oceniane w mieście, w regionie i w kraju.

Szczegółowo pracę Towarzystwa w minionym roku, nasze sukcesy i kłopoty, przedstawi Sekretarz Generalny Towarzystwa, prof. Janusz Tandecki. Chcę wyrazić przekonanie, oparte na faktach, iż Towarzystwo – mimo rozlicznych kłopotów – pozostaje w dobrej kondycji zarówno finansowej, jak i naukowej, że nie ograniczyło działalności na żadnej płaszczyźnie swego funkcjonowania, a nawet pomnożyło dotychczasowe dokonania o nowe inicjatywy i pomysły, które z pewnością podejmie nowy Zarząd. Przykładowo wymienię przedyskutowaną już na wszystkich szczeblach strukturalnych Towarzystwa nową serię wydawniczą „Ludzie Torunia w nauce i sztuce”.

W minionym roku z żalem pożegnaliśmy siedmiu zmarłych członków wydziałów, wybitnych uczonych, przez wiele lat związanych z Towarzystwem Naukowym w Toruniu, współtworzących jego sukcesy i pracujących na jego prestiż.

Prof. dr hab. Andrzej Woszczyk (2 III 1935 – 17 VII 2011)

W wieku 76. lat zmarł profesor Andrzej Woszczyk, astronom, od 2003 r. prezes Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Urodził się 2 marca 1935 r. w Chorzelach k. Przasnysza. Był absolwentem astronomii na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika (1955 r.), uczniem Władysława Dziewulskiego i Wilhelminy Iwanowskiej. Jeszcze w trakcie studiów rozpoczął pracę w Obserwatorium Astronomicznym UMK w Piwnicach. Na toruńskiej uczelni zdobywał kolejne stopnie naukowe – doktorat w 1962 r., habilitację w 1971 r., tytuł naukowy profesora w 1984 r. Na UMK pracował przez 52 lata – do 2005 r. Był kierownikiem Zakładu Astrofizyki i Astronomii Gwiazdowej (1976–1995), kierownikiem Katedry Astronomii i Astrofizyki (2001–2005), dyrektorem Instytutu Astronomii UMK (1979–1991). Przez dwie kadencje był członkiem Senatu Uniwersytetu. Zajmował się fizyką komet i małych ciał Układu Słonecznego, fizyką atmosfery planetarnych i tzw. ciał osobliwych. Prowadził obserwacje spektroskopowe komet i planet, analizował widma kometarne, pod koniec lat 60. XX w. prowadził pionierskie badania atmosfery Marsa, które pomogły w sporządzeniu mapy fizycznej tej planety, był członkiem międzynarodowego zespołu opracowującego Atlas Widm Kometarnych. Pracował w znakomitych obserwatoriach i ośrodkach astronomicznych na świecie, m.in. w USA, Francji, Belgii, Niemczech i Chile. Od 1995 r. był redaktorem naczelnym czasopisma naukowego „Urania – Postępy Astronomii”.

Profesor Woszczyk był członkiem licznych towarzystw i instytucji naukowych, m.in. Komitetu Astronomii Polskiej Akademii Nauk, Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, Międzynarodowej Unii Astronomicznej, Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii, Towarzystwa Polsko-Bel-

gijskiego. W latach 1999–2007 był prezesem Polskiego Towarzystwa Astronomicznego. W uznaniu zasług profesora Międzynarodowa Unia Astronomiczna nadała jego nazwisko odkrytej w 1990 r. planetoidzie 14382 krążącej wokół Słońca między Marsem a Jowiszem.

Profesor Andrzej Woszczyk był aktywnym członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu od 1966 r. Przez ponad 30 lat miał nieprzerwany i bezpośredni wpływ na funkcjonowanie Towarzystwa; najpierw, od 1980 r. jako członek Zarządu TNT, a następnie, od 1998 r. jako wiceprezes. W 2004 r. Walne Zgromadzenie Członków powierzyło profesorowi obowiązki prezesa Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Przez dwie pierwsze 3-letnie kadencje skutecznie dbał o rangę i prestiż Towarzystwa. W niełatwej sytuacji materialnej i organizacyjnej Towarzystwa ocalił i pomnożył dorobek swych wielkich poprzedników, wcześniej kierujących Towarzystwem: prof. Konrada Górskiego i prof. Mariana Biskupa. Odszedł w połowie trzeciej, niedokończonych, kadencji. Toruń i toruńska nauka zawdzięczają profesorowi bardzo wiele! Pozostawił swym następcom Towarzystwo Naukowe w dobrej kondycji naukowej, organizacyjnej i materialnej.

Zmarł 17 lipca 2011 r. w Bydgoszczy i został pochowany na cmentarzu św. Jerzego w Toruniu.

Prof. dr hab. Lech Jacuński (4 IV 1940 – 7 III 2011)

Profesor Lech Jacuński – uniwersytecki biolog specjalizujący się w arachnologii, teratogenezie eksperymentalnej i zoologii – urodził się 4 kwietnia 1940 r. w Wilnie. W 1959 r. ukończył Liceum Pedagogiczne w Bydgoszczy i podjął studia biologiczne na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Po ich ukończeniu w 1964 r. został zatrudniony na toruńskiej uczelni. Pracę doktorską – obronioną na UMK w 1971 r. – wykonał pod kierunkiem prof. Izabelli Mikulskiej. Stopień doktora habilitowanego uzyskał również na UMK w 1984 r. na podstawie rozprawy *Studia nad teratogenezą eksperymentalną u pająka Tegegnaria atrica C. L. Koch*. Tytuł profesora nauk biologicznych otrzymał w 2005 r. W latach 1986–1993 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK. Od 1994 r. do przejścia na emeryturę w 2010 r. kierował Zakładem Zoologii Bezkręgowców UMK. W latach 1993–1999 pracował również w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy, gdzie kierował Zakładem Zoologii. Jego badania dotyczyły głównie zoologii bezkręgowców, zwłaszcza embriogenezy i teratogenezy pajęczaków.

Zmarł 7 marca 2011 r. i został pochowany na Centralnym Cmentarzu Komunalnym w Toruniu.

Prof. dr hab. Henryk Mieczysław Rochnowski (12 VIII 1946 – 13 III 2011)

Profesor Henryk Mieczysław Rochnowski – geograf specjalizujący się w geografii ekonomicznej, badaniach regionalnych, geografii przemysłu oraz geogra-

fii transportu – urodził się 12 sierpnia 1946 r. w Bydgoszczy. W 1964 r. ukończył liceum ogólnokształcące w Bydgoszczy i podjął studia geograficzne na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Wśród jego wykładowców był m.in. prof. Rajmund Galon. W 1969 r. po ukończeniu studiów został zatrudniony na stanowisku starszego geologa w Przedsiębiorstwie Górnictwa Naftowego Geofizyka w Toruniu. Rok później podjął pracę na stanowisku asystenta w Zakładzie Geografii Ekonomicznej UMK. Stopień doktora uzyskał w 1975 r. na podstawie rozprawy doktorskiej *Toruński ośrodek przemysłowy*, napisanej pod kierunkiem prof. Stanisława Misztala. Stopień doktora habilitowanego nauk przyrodniczych w zakresie geografii uzyskał w 1990 r. na podstawie rozprawy *Zróżnicowanie struktury gałęziowej i przestrzennej przemysłu miast i terenów wiejskich obszaru dolnej Wisły*. W latach 1990–1996 oraz 1999–2002 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK. Był kierownikiem Zakładu Geografii Ekonomicznej i Badań Regionalnych. Opublikował ponad 120 prac naukowych, głównie z zakresu geografii przemysłu, zagadnień społeczno-ekonomicznych Polski Północnej, handlu zagranicznego Polski, przekształceń przemysłu w warunkach gospodarki rynkowej, wpływu przemysłu na środowisko naturalne, monografii ośrodków i okręgów przemysłowych oraz dydaktyki geografii.

Zmarł 13 marca 2011 r. i został pochowany na cmentarzu św. Jerzego w Toruniu.

Prof. dr Roman Stanisław Ingarden (1 X 1920 – 12 VII 2011)

W Krakowie zmarł profesor Roman Stanisław Ingarden, wybitny fizyk matematyczny specjalizujący się w optyce i termodynamice statystycznej. Urodził się 1 października 1920 r. w Zakopanem. W latach 1930–1936 uczęszczał do III Gimnazjum Państwowego we Lwowie, w którym matematyki nauczał Juliusz Paweł Schauder, a maturę zdał w 1938 r. w Gimnazjum Państwowym im. Mikołaja Kopernika we Lwowie. Następnie podjął studia na Uniwersytecie Jana Kazimierza. Jego wykładowcami byli m.in. wybitni matematycy: Juliusz Paweł Schauder, Stefan Banach i Hugo Steinhaus, oraz fizycy Stanisław Loria i Wojciech Rubinowicz. Po wybuchu II wojny światowej kontynuował studia na Uniwersytecie Iwana Franki, a potem na tajnym uniwersytecie we Lwowie. Po wojnie znalazł się w Krakowie, gdzie został zatrudniony jako asystent w Katedrze Fizyki organizowanej Politechniki Śląskiej. Równocześnie kontynuował studia na Uniwersytecie Jagiellońskim. Magisterium uzyskał w 1946 r. pod opieką prof. Wojciecha Rubinowicza. Wkrótce przeniósł się do Wrocławia, gdzie podjął pracę asystenta w Katedrze Fizyki Teoretycznej Uniwersytetu Wrocławskiego. W 1949 r. uzyskał stopień doktora na Uniwersytecie Warszawskim; jego rozprawa nosiła tytuł *O idealnym odwzorowaniu przestrzeni w mikroskopie elektronowym*, a promotorem był Wojciech Rubinowicz. W 1954 r. otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego, a 1964 r. tytuł profesora zwyczajnego

nauk fizycznych. W latach 1966-1991 był profesorem na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Był dyrektorem Instytutu Fizyki UMK, kierował Katedrą Termodynamiki i Teorii Promieniowania (1966-1969), Katedrą Fizyki Teoretycznej (1969-1986) i Katedrą Fizyki Statystycznej (1986-1991). Oprócz zajęć z fizyki od lat 70. prowadził na UMK lektorat z języka japońskiego. W 1991 r. przeszedł na emeryturę. Dzięki jego staraniom w 1992 r. na Wydziale Filologicznym UMK została powołana Pracownia Języka i Kultury Japońskiej; w jej ramach prowadził wykłady z japonistyki. W 1996 r. został doktorem honoris causa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. W 2002 r. cesarz Japonii Akihito odznaczył go Orderem Świętego Skarbu – Złotymi Promieniami ze Wstęgą.

Zmarł 12 lipca 2011 r. i został pochowany na Cmentarzu Salwatorskim w Krakowie.

Doc. dr hab. Irena Janosz-Biskupowa (1 II 1925 – 10 XI 2011)

W wieku 86 lat zmarła doc. dr hab. Irena Janosz-Biskupowa, historyk i archiwista, wieloletni pracownik naukowy UMK, była kierownik Archiwum Państwowego w Toruniu oraz Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Urodziła się 1 lutego 1925 r. w Wilnie, w rodzinie urzędniczej. W tym mieście uczęszczała do Gimnazjum im. ks. A. J. Czartoryskiego, a także zdała w 1944 r. na tajnych kompletach maturę. Po repatriacji do Polski studiowała na UMK w Toruniu, gdzie w 1949 r. ukończyła historię. Pracę magisterską pt. *Z dziejów szpitalnictwa w Polsce w wiekach średnich* napisała na seminarium prof. Karola Górskiego. Pod opieką naukową tegoż mistrza przygotowała obronioną również na UMK w 1951 r. dysertację doktorską pt. *Stosunek Kazimierza Jagiellończyka i Polski do Torunia w okresie wojny trzynastoletniej*. W 1971 r. uzyskała stopień doktora habilitowanego w zakresie archiwoznawstwa i historii Polski średniowiecznej na podstawie rozprawy *Archiwum Ziem Pruskich. Studium archiwoznawcze* (druk Toruń 1974).

Od 1964 r. prowadziła na UMK zajęcia zleczone z zakresu archiwistyki, a od 1 stycznia 1966 r. została zatrudniona na pełnym etacie jako nauczyciel akademicki. W 1980 r. przeszła na wcześniejszą emeryturę, ale nie zrezygnowała pracy naukowej, szczególnie wydawania źródeł historycznych. Była m.in. współwydawcą *Księgi długów miasta Torunia z okresu wojny trzynastoletniej*, *Księgi komturstwa gdańskiego*, *Akt stanów Prus Królewskich* i in.

Od początku swej działalności naukowej zajmowała się też historią średniowiecza, źródłoznawstwem i archiwistyką (szczególnie archiwami stanowymi, uniwersyteckimi i problemami kształcenia archiwistów w kraju i za granicą). Współtworzyła również *Słownik Biograficzny Archiwistów Polskich*. Za swe zasługi dla archiwistyki i UMK została odznaczona medalami „Za zasługi dla archiwistyki” (1978 r.) oraz „Za zasługi położone dla rozwoju Uczelni” (1980 r.).

Zmarła 10 listopada 2011 r. i została pochowana na cmentarzu św. Jerzego w Toruniu.

Prof. dr hab. Teresa Friedelówna (28 VI 1934 – 28 XI 2011)

Profesor Teresa Friedelówna, emerytowany profesor Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, urodziła się 28 czerwca 1934 r. w Toruniu. W trudnym politycznie czasie – w latach 1951–1955 – studiowała filologię polską na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika. Już na pierwszych latach studiów zdecydowała, że jej powołaniem jest językoznawstwo. Uczestniczyła w zajęciach i słuchała wykładów wybitnych profesorów językoznawców, pracujących wówczas na toruńskim uniwersytecie: Stefana Hrabca, Eugeniusza Słuszkiewicza, Wacława Cimochońskiego. Pracę magisterską (*Fonetyka gwary wsi Siemoń w pow. toruńskim*) oraz doktorat (*Rzeczowniki plurale tantum w historii i dialektach języka polskiego*, Toruń 1966) pisała pod kierunkiem prof. Haliny Turskiej. Patrząc z czasowego dystansu na całość naukowych dokonań profesor Teresy Friedelówny trzeba stwierdzić, iż niezwykła jest rozległość jej zainteresowań badawczych oraz doświadczeń dydaktycznych. Dostrzegali i podkreślali ten fakt recenzenci jej dorobku naukowego. Profesor Leszek Moszyński w opinii przygotowanej w związku z ubieganiem się o stanowisko profesora zwyczajnego napisał: „Dr hab. Teresa Friedelówna należy do tych badaczy, którzy stale poszerzają krąg swych naukowych zainteresowań” (23 V 2000). Była bodaj ostatnim z toruńskich uniwersyteckich językoznawców, którzy z pełną kompetencją poruszali się na wielu różnych płaszczyznach lingwistyki historycznej i współczesnej, polonistycznej, sławistycznej i porównawczej, zarówno od strony naukowo-badawczej, jak i w praktyce dydaktycznej. W swych publikacjach często podejmowała zagadnienia polonistyczne; przeważnie dotyczyły one polszczyzny regionalnej, zwłaszcza pomorskiej. Jednak szczególnie interesował ją język mieszkańców rodzinnego Torunia w ciągu wieków: ksiąg ławniczych i testamentów, nagrobnych inskrypcji oraz napisów na stacjach drogi krzyżowej w toruńskim kościele Najświętszej Maryi Panny, kancjonałów, które ukazywały się w toruńskiej Oficynie Drukarskiej. Sięgała także do zabytków królewieckich. Znaczną część w jej dorobku naukowym zajmują zagadnienia paleosławistyczne. W czasie rocznego pobytu jako visiting professor na Uniwersytecie Pedagogicznym w Wilnie zainteresowała się zagadnieniami polszczyzny kresowej; również tę problematykę z powodzeniem włączyła w zakres swych naukowych dociekań, czego owocem są wartościowe publikacje w formie artykułów, m. in. podejmujące zagadnienia języka aktów prawnych Wielkiego Księstwa Litewskiego czy *Diariusza* z 1766–1767 r., opisyującego granicę z Rosją w rejonie witebskim.

Zmarła 28 listopada 2011 r. i została pochowana na cmentarzu przy ul. Antczaka w Toruniu.

Prof. dr hab. Andrzej Marek (9 V 1940 – 13 II 2012)

W wieku 71 lat zmarł profesor Andrzej Marek, wybitny karnista, kierownik Katedry Prawa Karnego i Kryminologii na Wydziale Prawa i Administracji

UMK. Urodził się 9 maja 1940 r. w Brzozowie (województwo podkarpackie). Po ukończeniu studiów prawniczych na UMK (1964 r.) został asystentem w Katedrze Prawa Karnego i podjął aplikację sądową zakończoną w 1966 r. egzaminem sędziowskim. Doktoryzował się w 1968 r., a stopień doktora habilitowanego uzyskał w roku 1972 na Uniwersytecie Łódzkim. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1979 r., a tytuł profesora zwyczajnego nauk prawnych w roku 1985. Pełnił wiele funkcji administracyjnych na Wydziale Prawa i Administracji. Był prodziekanem (1973–1975) i dziekanem (1978–1981) Wydziału, dyrektorem Instytutu Prawa Karnego i Kryminologii (1979–1990). Od 1990 r. był kierownikiem Katedry Prawa Karnego i Kryminologii. Przez kilka kadencji zasiadał w Senacie UMK. Zajmował się prawem karnym, w tym prawem karnym procesowym, prawem wykroczeń, kryminologią i wiktymologią. Był członkiem Komisji do Spraw Reformy Prawa Karnego, która opracowała projekt Kodeksu Karnego z 1997 r., oraz komisji powołanej przez Prezydenta RP w sprawie nowelizacji Kodeksu Karnego (2001–2002), a w latach 2002–2004 ekspertem Nadzwyczajnej Komisji Sejmu do Spraw Zmian w Kodyfikacji. Przewodniczył zespołowi prawa karnego materialnego w Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości.

Za zasługi dla rozwoju nauki, zaangażowanie w procesy legislacyjne oraz pracę na rzecz środowiska akademickiego, profesor został uhonorowany Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, a także licznymi nagrodami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Był członkiem wielu międzynarodowych i krajowych organizacji naukowych, w tym także Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

Zmarł 13 lutego 2012 r. i został pochowany na cmentarzu św. Jerzego w Toruniu.

W ostatnim roku zmarli również członkowie zwyczajni TNT: dr Henryk Baranowski, dr Jerzy Berndt, mgr Jerzy Kałdowski, dr Stefan Kopczyński, mgr Konstanty Łyskowski, dr Olga Nikonowicz.

Proszę o uczczenie ich pamięci minutą ciszy.

Na zakończenie chciałbym podziękować ustępującemu Zarządowi oraz pracownikom TNT za pełne zaangażowanie w dobre i sprawne funkcjonowanie Towarzystwa.

WYKŁAD PROF. DRA HAB. MIROSŁAWA BOCHENKA
CZY MIKOŁAJ KOPERNIK ODKRYŁ PRAWO GORSZEGO PIENIĄDZA?

Większość Polaków zna Mikołaja Kopernika – astronoma. Niestety, nie wszyscy wiedzą, że Mikołaj Kopernik był także ekonomistą i również w tej dziedzinie dokonał odkrycia, dzięki któremu zaliczany jest do szczupłego grona polskich ekonomistów światowej sławy.

Głównym problemem ekonomicznym, którym zajął się polski astronom, było psucie pieniądza kruszcowego, czyli jego fałszowanie. Nie było to jednak nowe zjawisko. Przyjmuje się, że pierwsze monety zostały wprowadzone do użytku już w VII w. p.n.e. za panowania króla Gygesa w Lidii, leżącej w Azji Mniejszej, oraz w królestwie Fejdona – w Argolidzie na Peloponezie. Monety lidyjskie były wykonywane z elektronu, tj. naturalnego stopu złota i srebra, występującego w rzece Paktolos oraz w górach Tmolos i Sipylos, natomiast monety argolidzkie wybijano ze srebra, pochodzącego z wyspy Egina, należącej do Argolidy.

Niestety, po upowszechnieniu się tego wynalazku liczni władcy, szukający łatwego sposobu pokrywania nadmiernych wydatków, wpadli na pomysł zmniejszania wagi swych monet albo zastępowania złota lub srebra tańszym mosiądzem, aby lżejszymi lub gorszej jakości monetami płacić za tyle samo co dawniej. Psucia pieniądza w średniowieczu i czasach nowożytnych dopuszczali się również polscy królowie i książęta, miasta mające prawo bicia monet, czyli regale mennicze, mincerze oraz panujący w krajach ościennych. „Podlenie monet” zakłócało porządek publiczny. Zjawisko to zaniepokoiło polskiego astronoma.

Mikołaj Kopernik (1473–1543) był astronomem, lekarzem, humanistą i kanonikiem warmińskim, ale także ekonomistą (przedstawicielem merkantylizmu – znawcą zagadnień pieniężnych) i działaczem gospodarczym. Po ukończeniu studiów w Krakowie, Bolonii i Padwie, został sekretarzem biskupim w Lidzbarku, a także prowadził praktykę lekarską oraz badania astronomiczne. We Fromborku kontynuował obserwacje astronomiczne oraz zarządzał gospodarstwami kapituły warmińskiej jako kanclerz i wizytator dóbr kapitulnych. Będąc administratorem dóbr kapituły warmińskiej w Olsztynie, zarządzał folwarkami w komornictwach olsztyńskim i melzackim, kolonizował opuszczone wsie, przygotowywał obronę Olsztyna przed wojskiem krzyżackim oraz kierował odbudową regionu po zniszczeniach wojennych – stąd określenie „komisarz Warmii”. Wróciwszy do Fromborka redagował ostateczną wersję *De revolutionibus*, wykonywał prace kartograficzne, a jednocześnie pełnił obowiązki administracyjno-gospodarcze, w charakterze wizytatora kapituły, kanclerza i generalnego administratora diecezji warmińskiej.

Pełniąc funkcje administracyjne w kapitule warmińskiej M. Kopernik był zainteresowany stabilnym ustrojem monetarnym, panującym w Prusach Królew-

skich i w Koronie. Jako delegat kapituły uczestniczył w zjazdach stanów pruskich, które dyskutowały nad potrzebą przeprowadzenia reformy monetarnej, przede wszystkim obejmującej ujednoczenie systemu pieniężnego w całym kraju (polegające na dostosowaniu systemu pieniężnego Prus Królewskich do systemu polskiego) oraz ustanowienie dobrej monety. Biorąc udział w obradach sejmów Prus Królewskich modyfikował (również na prośbę Stanów Pruskich) rozprawę monetarne.

Swoje przemyślenia dotyczące pieniądza Kopernik zawarł w pięciu pismach, które powstawały w następującej kolejności:

- *N. C. Meditata* (*Rozmyślenia*, 1517),
- *Modus cudendi monetam* (*Zasady bicia monety*, 1519 lub 1522),
- *Tractatus de monetis* (*Traktat o monetach*, 1519–1522),
- *Monete cudende ratio* (*Sposób bicia monety*, 1526 lub 1528),
- *Felici Reich. De moneta* (*Do Feliksa Reicha. O monecie*, 1526 lub 1528).

Pierwszą naukową rozprawą monetarną, napisaną z inspiracji biskupa warmińskiego Fabiana Luzjańskiego, był traktat *Meditata*, datowany na dzień 15 sierpnia 1517 r. *Rozmyślenia* były pierwszym krokiem do projektu reformy pieniężnej i stanowiły pierwszy szkic traktatów o monecie, przeznaczony dla biskupa i kapituły warmińskiej, uczestniczących w zjazdach Stanów Prus Królewskich.

Kilka lat później Kopernik przygotował zarys rozszerzonej wersji pierwszego traktatu również dla potrzeb zjazdu Stanów Prus Królewskich. Przyjmuje się, że „komisarz Warmii” rozwinął ten traktat w okresie 1519–1522. Ze względu na słabą znajomość łaciny, delegaci na zjazd Stanów Pruskich obradowali w języku niemieckim, dlatego też memoriał ten został przygotowany w wersji niemieckiej, której nadano tytuł *Modus cudendi monetam*. Prawdopodobnie tłumaczenia na język niemiecki dokonał pisarz z Gdańska. Traktat ten Kopernik przedstawił 21 marca 1522 r. w Grudziądzu podczas zjazdu Stanów Prus Królewskich oraz posłów króla Zygmunta I. „Komisarz Warmii” podkreślał, że wprowadzona do obiegu nowa dobra moneta, przy jednoczesnym zachowaniu starej i złej, ulegnie zarażeniu, czyli zepsuciu, dlatego starą monetę należy wycofać i przetopić.

Najważniejszy traktat *Monete cudende ratio* – opracowany przed kwietniem 1526 r. lub 29 marca 1528 r. – stanowi rozwinięcie wcześniejszych pism. Kopernik analizował w nim negatywne skutki psucia pieniądza, które przejawiają się w ogólnym zubożeniu, drożyznie, upadku rzemiosła i handlu zagranicznego, wzroście niepewności i ryzyka, ucieczce pieniądza z kraju i wreszcie upadku państwa. Przedstawił również założenia reformy monetarnej (tj. ustanowienie jednej mennicy, unifikacja systemu pieniężnego Korony i Prus, stabilizacja i rewaluacja waluty oraz rewaloryzacja dochodów).

W traktacie tym Kopernik zawarł genialną myśl: „Gdy zaś zgoła nieodpowiednie jest wprowadzić monetę nową i dobrą, kiedy w obiegu pozostaje nadal

stara gorsza – o ileż tu bardziej pobłędzono, kiedy do dawnej, lepszej monety, pozostawionej w obiegu, wprowadzono nową gorszą, która nie tylko zaraziła dawną, ale, że tak powiem, z obiegu ją wypędziła”¹.

Odkryta przez genialnego astronoma prawidłowość głosi, że gdy w obiegu cyrkulują monety o jednakowym nominale, lecz niejednakowej wartości wewnętrznej, tj. „lepsze”, czyli o większej zawartości kruszcu, i „gorsze”, czyli o mniejszej zawartości kruszcu, wówczas monety gorsze wypierają z obiegu monety lepsze. Choć M. Kopernik precyzyjnie sformułował i dogłębnie wyjaśnił omawiane prawo, to jednak w literaturze światowej ojcostwo tego prawa niemal powszechnie było i jest przyznawane angielskiemu bankierowi Thomasowi Greshamowi.

Przyczyna przypisywania tego prawa T. Greshamowi wynikała z faktu, iż traktaty monetarne M. Kopernika przez długi czas pozostawały w rękopisach i nie były znane w szerszych kręgach naukowych. Chciałbym podkreślić, że prace ekonomiczne polskiego astronoma przez niemal 4 wieki pozostawały nieznanne również w Polsce.

Pierwszym polskim uczonym, który w 1902 r. zauważył odkrycie prawa wypierania z obiegu pieniądza lepszego przez pieniądź gorszy, dokonane przez Kopernika, był Adam Szelański. Autor ten uznał traktat Kopernika *De monetę cudende ratio* za najwybitniejszą rozprawę ekonomiczną polskiego Odrodzenia. Szelański pisał: „Najbardziej zasadniczym jest twierdzenie Kopernika, iż dobry pieniądź obok złego nigdy nie może utrzymać się w obiegu i że drugi wyprze z czasem pierwszy. Jest to zrozumiałe ze względu na to, iż znawcy pieniądza wycofują z kursu monetę lepszą, jeżeli ma równy walor z gorszą. To twierdzenie w nauce pieniądza podniesiono do godności prawa, które od słynnego finansisty angielskiego z czasów Elżbiety otrzymało nazwę prawa Greshama. Jeżeli jednak zwrócimy uwagę na czas powstania traktatu Kopernika, to przyjdziemy do wniosku, iż Kopernik wyprzedził na tem polu zasługi ekonomisty angielskiego”. I dodał: „Zasługa ta należy się bezwarunkowo naszemu Kopernikowi. Niestety, traktaty Kopernika przez długie wieki leżały zapomniane i zasadę tę ochrzczono imieniem tego, który uzyskał największy rozgłos. Choć kwestie monetarne głębiej i szerzej rozważał polski astronom, odkrył prawo obiegu pieniądza, to jednak pozostawał w cieniu tych, których wyprzedził”².

Mimo powyższych dokonań genialnego Polaka w zakresie pieniądza, zdaniem wielu autorów pierwszeństwo odkrycia tego prawa należy się nie Kopernikowi, lecz Greshamowi lub M. Oresmiuszowi.

¹ M. Kopernik, *Sposób bicia monety*, w: *Mikołaja Kopernika rozprawy o monecie i inne pisma ekonomiczne oraz J. L. Decjusza traktat o biciu monety*, oprac. J. Dmochowski, Nakład Gebethnera i Wolffa, Warszawa [1923], s. 59.

² A. Szelański, *Pieniądź i przewrót cen w XVI i XVII wieku w Polsce*, Nakładem Towarzystwa Wydawniczego, Lwów 1902, s. 15 i 28.

Thomas Gresham żył w latach 1519–1579, był synem angielskiego kupca i szlachcica sir Richarda Greshama – agenta króla Henryka VIII w Antwerpii. Po odbyciu studiów w Cambridge Thomas Gresham prowadził działalność handlową, a po śmierci ojca – zastępując go – został królewskim agentem finansowym oraz kierował prywatnym bankiem handlowym w Antwerpii. Jako agent zaciągał pożyczki dla korony angielskiej, a także prowadził operacje finansowe mające na celu utrzymanie stabilnego kursu funta. Za swoją służbę na rzecz Anglii uzyskał od królowej Elżbiety I godność „królewskiego kupca” oraz tytuł szlachecki – sir. Z własnych środków utworzył w 1569 r. – na wzór giełdy w Antwerpii – giełdę w Londynie, nazwaną przez Elżbietę I „Giełdą Królewską”.

W 1559 r., czyli ponad 30 lat po napisaniu traktatów przez Kopernika, Gresham przedstawił młodej królowej traktat pod tytułem: *Memorandum for the Understanding of the Exchange* (*Memoriał o niezrozumieniu kursów walutowych*), w którym opisał skutki zmniejszenia ilości czystego złota w monetach flamandzkich i obniżenia kursu przeprowadzonego przez króla Anglii – Henryka VIII, polegające na odpływie złota z tego kraju i pozostaniu w obiegu monet gorszych. Gresham twierdził, że z dwóch cyrkulujących obok siebie rodzajów monet mających równą – prawnie ustaloną – siłę nabywczą na podstawie ich tworzywa, za wartościowsze uważa się te monety, które znikają z obiegu i są tezauryzowane. W piśmie Greshama pojawiła się myśl o ucieczce z obiegu monet dobrych i pozostawieniu złych. Lepsze monety są wywożone za granicę lub przetapiane na kruszec. Jednakże w *Memorandum* nie ma sformułowania opisującego zjawisko wypierania z obiegu monety dobrej przez monetę złą, gdy w obiegu cyrkulują dwie monety.

Autorem zamieszania panującego niemal 150 lat był szkocki prawnik i ekonomista Henry Dunning Macleod (1821–1892), który w pismach angielskiego kupca doszukał się, mimo jego braku, prawa wypierania z obiegu monety dobrej przez monetę złą, gdy w obiegu cyrkulują dwie monety. W opublikowanej w 1858 r. pracy pt. *Elements of Political Economy* H.D. Macleod „odkrył” bezpodstawnie w *Memoriale* T. Greshama prawo wypierania pieniądza lepszego przez pieniądz gorszy oraz wprowadził nazwę „prawo Greshama”.

W dwutomowej książce pt. *The Theory of Credit*, wydanej w latach 1889–1891, Macleod utrzymał wcześniejsze stanowisko. Interpretując myśli Greshama o pozostawianiu w obiegu monet gorszych, a eksporcie i gromadzeniu lepszych, Macleod stwierdził, że należy je rozumieć „...iż zła moneta zawsze wyciąga dobrą monetę z obiegu”³.

W drugim wydaniu *The Theory of Credit* z 1894 r. Macleod prawdopodobnie chciał naprawić swój fatalny błąd sprzed 36 lat. Zaprezentował wówczas obszernie traktat Kopernika oraz wskazał na jego znaczenie dla nauki ekonomii.

³ Cytat za: J. Dmochowski, *Kopernik jako teoretyk monetarny*, w: *Mikołaja Kopernika rozprawy*, s. LXXI.

Macleod miał świadomość, że to z jego pochopnej i nieprzemyślanej inicjatywy w literaturze ekonomicznej zadomowił się termin „prawo Greshama”. Jego pomyłka wynikała z faktu, że wypieranie z obiegu pieniądza lepszego przez pieniądz gorszy znali wcześniej Arystofanes, Oresmiusz i Kopernik.

Pomysł przyznania ojcostwa tego prawa Greshamowi przyjął się stosunkowo szybko i opanował światową literaturę ekonomiczną. Wynikało to głównie z uprzywilejowanej pozycji ekonomii angielskiej, która od samego początku zdominowała światową myśl ekonomiczną. Autorzy zagraniczni niemal zgodnie i powszechnie stosują nazwę „prawo Greshama”.

Zamieszanie powstałe po ogłoszeniu przez Macleoda „prawa Greshama” mogło być wyjaśnione za sprawą wznowienia w 1864 r. przez polsko-francuskiego ekonomistę Ludwika Franciszka Michała Rajmunda Wołowskiego (1810–1876) zapomnianych rozpraw Oresme’go i Kopernika. Wydając traktaty monetarne Oresme’go i Kopernika w języku francuskim i łacińskim, Wołowski udostępnił je nauce światowej.

Prawdopodobnie Macleod zapoznał się z traktatami Oresme’go i Kopernika, wznowionymi przez Wołowskiego, jednakże jego stanowisko nie uległo radykalnej zmianie. W pracy poświęconej historii myśli ekonomicznej pt. *The History of Economics*, wydanej w 1896 r., Macleod stwierdził, że skoro prawo to odkryli wcześniej wspomniani uczeni, należy nazwać je „prawem Oresmiusza, Kopernika i Greshama”.

Niektórzy ekonomiści, numizmatycy i historycy uważają z kolei, że pierwszeństwo odkrycia tego prawa należy się Mikołajowi Oresmiuszowi. Nicole Oresme żył w latach około 1320–1382, był francuskim teologiem, politykiem, moralistą, przyrodnikiem, filozofem, matematykiem, fizykiem (autorem teorii spadania ciał), astronomem (sformułował teorię ruchu dziennego Ziemi wokół własnej osi) i najwybitniejszym ekonomistą XIV w. Po odbyciu studiów teologicznych w Nawarrze i paryskiej Sorbonie, został profesorem tegoż uniwersytetu, będąc jednocześnie doradcą i spowiednikiem króla Francji – Karola V Mądrego, a następnie mianowany biskupem Lisieux.

W dziele *Tractatus de origine, natura, jure et mutationibus monetarum* (Traktat o pochodzeniu, naturze i przemianach monet) poruszył problem fałszowania, czyli podszacowywania monet na masową skalę przez panujących. Traktat ten Oresmiusz pisał po łacinie w latach 1355–1358; został on przetłumaczony na język francuski w latach 1358–1360, a opublikowany po jego śmierci w 1484 r. W następnych wiekach traktat popadł w zapomnienie i dopiero po pięciuset latach odkryli go: w 1857 r. – Fr. Meunier; w 1863 r. – W. Roscher; a w 1864 r. – L. Wołowski. Traktat Oresme’go uznawany jest za najwybitniejszą teoretyczną pracę naukową scholastyków dotyczącą pieniądza.

W swojej rozprawie Oresme stał na stanowisku, że wartość monet zależy wyłącznie od zawartości kruszcu i jego jakości, czyli próby. Jeśli panujący fałszuje monetę, postępuje jak zwykły oszust lub zbrodniarz. Jednakże pospolici

falszerze monet karani są śmiercią, natomiast ksiązę dopuszczający się ich psucia czuje się bezkarny. Zyski osiągnane z fałszerstwa przez panującego są równe stracie całego społeczeństwa. Podstępne fałszowanie monet (przez zmniejszanie wagi lub dodawanie miedzi), dyktowane chciwością, wprowadza do gospodarki kraju niepewność, zamieszanie na rynku i rozregulowanie mechanizmów gospodarczych. Monety z dnia na dzień tracą wartość, co sprawia, że w tym samym czasie, ale w różnych miejscach, „te same” monety mają inną wartość. Absurdem i hańbą dla księcia jest wprowadzanie do obiegu monet gorszych w miejsce monet dobrych i zmuszanie poddanych do ich używania. W dłuższym okresie psucie monet powoduje kurczenie się handlu, który kieruje się w stronę krajów posiadających pieniądze dobre i pewne. Skutki psucia monet odczuwają dotkliwie wszyscy uzyskujący dochody pieniężne, czyli pensje, czynsze itp.⁴

Należy jednak pamiętać, co wykazał Edward Lipiński, że fragment traktatu Oresmusa, dotyczący wypierania z obiegu pieniądza lepszego przez pieniądz gorszy, dopisał anonimowy kopista z XIV w.⁵

W połowie XIX w. angielski historyk, biograf i polityk, lord Thomas Babington Macaulay, żyjący w latach 1800–1859, wydobył z zapomnienia, po dwudziestu trzech wiekach, oryginalne stwierdzenie Arystofanesa na temat wypierania z obiegu pieniądza lepszego przez pieniądz gorszy. W monumentalnym dziele *History of England*, wydanym w latach 1847–1855, pisząc o fałszerstwach monet w Anglii, Macaulay zamieścił fragment *Żab* Arystofanesa oraz przyznał temu twórcy pierwszeństwo spostrzeżenia tego zjawiska⁶.

Fragment rozważań angielskiego historyka, traktujący o zjawisku opisanym przez Arystofanesa, w całości został zamieszczony w najważniejszej pracy Rudolfa Hilferdinga (1877–1941) pt. *Das Finanzkapital (Kapitał finansowy)* z roku 1910. Macaulay i Hilferding przypomnieli więc ekonomiczne odkrycie Arystofanesa.

Arystofanes urodził się około 445 r. p.n.e. jako syn średnio zamożnego chłopa, Filipa z gminy Kidatenajon w Attyce. Po utracie majątku w Attyce ojciec otrzymał działkę rolną na rodzinnej wyspie Eginia. Dzięki zamożności ojca Arystofanes otrzymał wykształcenie literackie i muzyczne w Atenach. Przed pełnoletnością opanował umiejętność pisania wierszy i komponowania do nich muzyki i tańców. Poezji oddawał się całe życie. Zmarł w Atenach około 385 r. p.n.e. Arystofanes uważany jest za najwybitniejszego komediopisarza greckiego

⁴ Por. M. Oresme, *Traktat o powstaniu, istocie, prawie i zmianach monet*, w: J. S. Lewiński, *Pieniądz, kredyt i ceny*, Nakładem Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie, Warszawa 1932, s. 222–225.

⁵ Por. E. Lipiński, *Studia nad historią polskiej myśli ekonomicznej*, PWN, Warszawa 1956, s. 33.

⁶ Por. T. B. Macaulay, *The Works of Lord Macaulay. History of England*, vol. 6, Longmans Green and Co., London 1898, s. 89–90 (wyd. pol.: T. B. Macaulay, *Dzieje Anglii od wstąpienia na tron Jakóba IIgo*, t. 9, Skład Główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa, Warszawa 1873, s. 73).

oraz wnikliwego obserwatora życia społeczno-gospodarczego. Spod jego pióra wyszły 44 sztuki, kilkanaście z nich zachowało się do naszych czasów.

Komedia *Żaby (Bátrachoi)* została wystawiona na ateńskim święcie Dionizosa w 405 r. p.n.e. i odniosła wielki sukces; uzyskała pierwszą nagrodę i została ponownie wystawiona. Sztuka była wezwaniem poety do solidarności „szlachetnych” obywateli, do poszukiwania uczciwych i sprawnych polityków, do przeciwstawienia się panoszącym i fałszywym obcokrajowcom. W sztuce tej Arystofanes poruszył problem niebezpiecznego, ale permanentnie praktykowanego procederu psucia pieniądza oraz, jako pierwszy, opisał – choć jeszcze niezbyt precyzyjnie, ale trafnie – zjawisko wypierania z obiegu pieniądza lepszego przez pieniądz gorszy. Autor komedii pisał:

„...Często na myśl mi przychodzi, że się dziwnie w mieście dzieje:

zły i dobry obywatel takie muszą przejść koleje,
jak moneta stara, dawna i wybite świeżo złoto.

Bo zaiste pieniądz stary – starą, szczerą błyszczący cnotą
i wśród innych najpiękniejszym jest uznany, bez uchyby,
u Hellenów i gdziekolwiek ludzkie ciągną się siedziby;
lecz, acz czysty dźwięk posiada i na prawą tłoczon modłę,
wycofujem go z obiegu, a bijemy kruszce podłe...”⁷.

Arystofanes nie tylko zanotował nową prawidłowość ekonomiczną, ale również poddał krytyce te praktyki oraz widział w nich zagrożenie dla społeczeństwa i państwa ateńskiego. Niestety, w następnych stuleciach odkrycie Arystofanesa umknęło uwadze obserwatorów i badaczy życia gospodarczego.

Przedstawione wyniki badań nad literaturą ekonomiczną, historyczną, numizmatyczną oraz piękną pozwalają wysnuć kilka wniosków, które dotyczą ustalenia autorstwa oraz poprawnej nazwy prawa wypierania z obiegu pieniądza lepszego przez pieniądz gorszy.

Chociaż największy wkład w wyjaśnienie tego prawa wniósł polski uczony – Mikołaj Kopernik, to jednak pierwszy jego zapis należy do greckiego komediopisarza Arystofanesa. Jemu więc należy się laur pierwszeństwa.

Nieco inaczej wygląda sprawa poprawnej nazwy omawianego prawa. Z wielu dotychczasowych nazw tego prawa niektóre nie powinny mieć w ogóle zastosowania. Najmniej właściwą nazwą jest „prawo Greshama” lub „prawo Oresmeo”. Biorąc pod uwagę niezaprzeczalne zasługi w jego wyjaśnieniu, dopuszczalne byłoby określenie „prawo Kopernika”, jednakże ze względu na pierwszeństwo przysługujące greckiemu komediopisarzowi – „prawo Arystofanesa”.

Interesującą propozycją było określenie: „prawo złego pieniądza”. Wydaje się jednak, że nazwa „prawo złego pieniądza” jest w pewnym sensie nieco my-

⁷ Arystofanes, *Żaby*, przełożył B. Butrymowicz, oprac. J. Łanowski, Ossolineum, Wrocław 1955, s. 74.

ląca. Nazwa ta wskazuje, że prawo to dotyczy pieniędzy dobrych i złych. Określenie „pieniądz zły” może oznaczać, że pieniądz ten nie pełni należycie swoich funkcji. A przecież pieniądze, które wypierają z obiegu lepsze, nie są złe, albowiem krążą w krwioobiegu gospodarki, są akceptowane przez podmioty gospodarcze itd. Te rzekomo „złe” pieniądze pełnią funkcje pośrednika wymiany, środka płatniczego i jednostki rozrachunkowej. Nieco gorzej wypełniają funkcję środka tezauryzacji, bo jeśli są oszczędzane, to najwyżej przez najuboższe warstwy społeczne, których nie stać na lepszy pieniądz.

Jeśli więc pieniądze te krążą w obiegu, są przyjmowane przez kontrahentów, to znaczy, że nie są złe, że nie śmierdzą – jak powiedział rzymski cesarz Wespazjan – *pecunia non olet*. W nazwie tego prawa powinna znaleźć się względna ocena pieniądza, czyli pieniądz gorszy. Śmiem więc twierdzić, że najbardziej trafnym określeniem, wnikającym w istotę zjawiska, jest nazwa: „prawo gorszego pieniądza”.

Omawiane prawo powinno zajmować szczególne miejsce w historii myśli ekonomicznej, jest to bowiem – jak zauważył Janusz Górski – pierwsza opisana prawidłowość ekonomiczna, czyli najstarsze prawo ekonomiczne⁸.

Natomiast kanadyjsko-amerykański ekonomista światowej sławy, John Kenneth Galbraith stwierdził, iż „Jest to chyba jedyne prawo ekonomiczne, którego nigdy nie kwestionowano, dlatego zresztą, że nigdy nie było od niego poważnego wyjątku”. Wynika to z natury ludzkiej, gdyż „ludzie – jeżeli mają możliwość wyboru – zachowują to, co najlepsze, dla siebie i dla tych, których najbardziej kochają”⁹.

⁸ Por. J. Górski, *Wkład Polaków w rozwój nauk ekonomicznych*, w: *Wkład Polaków do kultury świata*, pod red. M. A. Krąpca, P. Tarasa, J. Turowskiego, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1976, s. 263, oraz J. Górski, *Zarys historii ekonomii politycznej*, wyd. 2, Książka i Wiedza, Warszawa 1984, s. 42.

⁹ J. K. Galbraith, *Pieniądz: pochodzenie i losy*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1982, s. 32.

PROTOKÓŁ
WALNEGO ZGROMADZENIA CZŁONKÓW
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU
W DNIU 20 LUTEGO 2012 ROKU

Porządek obrad

Część I – publiczna

1. Zagajenie i omówienie działalności Towarzystwa w roku 2011 – prof. dr hab. Czesław Łapicz, wiceprezes TNT.

2. Publiczny wykład naukowy: prof. dr hab. Mirosław Bochenek „Czy Mikołaj Kopernik odkrył prawo gorszego pieniądza?”.

Ad 1. Wiceprezes TNT, prof. dr hab. Czesław Łapicz, otworzył obrady. W imieniu Zarządu powitał przybyłych członków Towarzystwa oraz gości. W swoim wystąpieniu prof. Łapicz omówił szczegółowo działalność TNT w 2011 r. oraz nakreślił plany prac, które mają być realizowane w 2012 r. Kończąc swoją wypowiedź przypomniał sylwetki członków TNT zmarłych w 2011 r. Wśród nich znalazł się wieloletni i zasłużony prezes TNT prof. dr hab. Andrzej Woszczyk, pod adresem którego prof. Łapicz skierował wiele ciepłych słów. Chwilą ciszy uczczono pamięć zmarłych. Na zakończenie swego wystąpienia prowadzący obrady złożył szczególne podziękowanie ustępującemu Zarządowi TNT oraz etatowym pracownikom Towarzystwa, podkreślając ich wielki wkład pracy i zaangażowanie w dobre i sprawne funkcjonowanie Towarzystwa.

Ad 2. W części publicznej Walnego Zgromadzenia członków TNT wystąpił prof. dr hab. Mirosław Bochenek z wykładem pt. „Czy Mikołaj Kopernik odkrył prawo gorszego pieniądza?”. Wygłoszony z pasją i zaangażowaniem wykład był niezwykle ciekawy i spotkał się z dużym zainteresowaniem słuchaczy.

Część II – administracyjna

3. Wybór Prezydium Zgromadzenia.
4. Przyjęcie protokołu z poprzedniego Walnego Zgromadzenia.
5. Sprawozdanie Zarządu za rok 2011.
6. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
7. Dyskusja nad sprawozdaniami i podjęcie uchwały w sprawie absolutorium dla Zarządu.
8. Wybór członków wydziałów i ogłoszenie nazwisk nowych członków zwyczajnych.
9. Wybory władz TNT na kadencję 2012–2014
 - a) prezesa

- b) członków Zarządu (nie będących przewodniczącymi wydziałów)
- c) Komisji Rewizyjnej.

10. Ustalenie wysokości składek członkowskich na rok 2012.

11. Wolne wnioski i zakończenie.

Ad 3. Na wniosek wiceprezesa TNT prof. dra hab. Czesława Łapicza na przewodniczącego Zgromadzenia wybrano jednogłośnie prof. dra hab. Tomasza Justyńskiego. Prof. dr hab. Tomasz Justyński zaproponował kandydaturę prof. dra hab. Zbigniewa Naworskiego na funkcję sekretarza Zgromadzenia. Zebrani jednogłośnie przyjęli tę kandydaturę. Pierwszą czynnością przewodniczącego było stwierdzenie quorum według listy obecności, które wynosi 185 członków, czyli 1/3 liczby członków. Wobec braku quorum, po 15 minutach przerwy, Zgromadzenie rozpoczęło obrady w drugim terminie, kiedy jego uchwały są ważne bez względu na liczbę członków.

Ad 4. Przewodniczący Zgromadzenia zarządził głosowanie nad przyjęciem protokołu z poprzedniego Walnego Zgromadzenia, które odbyło się 21 lutego 2011 r. Zgromadzeni jednogłośnie przyjęli protokół.

Ad 5. Sprawozdanie z działalności Zarządu za rok 2011 przedstawił sekretarz generalny TNT prof. dr hab. Janusz Tandecki, a sprawozdanie finansowe skarbnik Towarzystwa prof. dr hab. Mirosław Bochenek, który szczegółowo zapoznał zebranych ze strukturą przychodów i wydatków finansowych Towarzystwa w 2011 r.

Ad 6. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej przedstawiła zebrana prof. dr hab. Danuta Janicka. W imieniu Komisji stwierdziła, iż działalność Zarządu w minionej kadencji była prawidłowa, a pieniądze były wydawane zgodnie z celami określonymi w statucie. Komisja wystąpiła z wnioskiem o udzielenie absolutorium dla Zarządu za rok 2011. Członkowie Komisji zwrócili jednak uwagę na dwa powtarzające się od lat negatywne zjawiska: bardzo dużą liczbę członków niepłacących składek oraz zdecydowanie nadmierne zapasy publikacji zalegające magazyny Towarzystwa. Komisja zleciła więc podjęcie stosownych, energicznych działań zmierzających w kierunku rozwiązania, przynajmniej częściowego, obydwu tych problemów.

Ad 7. W toku dyskusji nad sprawozdaniami zabierający głos członkowie Towarzystwa podjęli kwestie obydwu przedstawionych bolączek. Podnoszono konieczność weryfikacji pasywnych od wielu lat członków Towarzystwa, wskazano konieczność pozyskania ich adresów elektronicznych i uzyskania informacji o tym, czy ich dalsze członkostwo jest przez nich podtrzymywane. Jednocześnie postulowano przekazanie tą drogą informacji o możliwości opłacania składek elektronicznie. Co do nadmiernych zapasów książek, proponowano wzmocnienie akcji marketingowej dotyczącej publikacji Towarzystwa, przemyślenie i weryfikację wielkości nakładów poszczególnych wydawnictw,

przeprowadzenie w październiku wraz z rozpoczęciem roku akademickiego kiermaszu książek wydanych przez TNT i dokonanie ich przeceny.

Sekretarz generalny Towarzystwa, prof. dr hab. Janusz Tandecki, na zakończenie dyskusji poinformował, iż zapasy są sprzedawane po preferencyjnych cenach w antykwariacie znajdującym się w siedzibie Towarzystwa, że istnieje księgarnia internetowa oraz że Towarzystwo jest otwarte na wspieranie różnych inicjatyw w tej mierze, ale względy formalnoprawne uniemożliwiają darmowe rozdawnictwo zapasów.

Po tym wystąpieniu przewodniczący Walnego Zgromadzenia prof. dr hab. Tomasz Justyński zamknął dyskusję. Wobec niezgłoszenia przez zebranych zastrzeżeń co do treści przedstawionych sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej przewodniczący obrad zarządził głosowanie nad wnioskiem Komisji Rewizyjnej. Walne Zgromadzenie w głosowaniu jawnym jednogłośnie udzieliło Zarządowi absolutorium (Zarząd w głosowaniu nie uczestniczył).

Ad 8. Przed wyborem członków wydziałów przeprowadzony został wybór Komisji Skrutacyjnej. Przewodniczący Zgromadzenia zaproponował do niej następujących kandydatów: dr hab. Jarosław Kłaczek, prof. dr hab. Daniela Szymańska, ks. prof. dr hab. Jan Perszon. W jawnym głosowaniu jednogłośnie wybrano Komisję Skrutacyjną w zaproponowanym składzie.

Przewodniczący Wydziału I, prof. dr hab. Roman Czaja, przedstawił sylwetkę naukową kandydata na członka tego Wydziału – dra hab. Adama Szwedy. W imieniu Wydziału II sylwetkę drugiego kandydata – dra hab. Piotra Grochowskiego – przedstawił prof. dr hab. Bogdan Burdziej.

Po prezentacji kandydatów nie było dyskusji. Przystąpiono w związku z tym do tajnego głosowania. Przewodniczący Komisji Skrutacyjnej dr hab. Jarosław Kłaczek ogłosił, iż obaj kandydaci na członków wydziałów zostali jednogłośnie przyjęci przez Walne Zgromadzenie TNT.

Przewodniczący Zgromadzenia odczytał także nazwiska nowych, przyjętych w 2011 r., członków zwyczajnych Towarzystwa.

Ad 9. Wiceprezes TNT, prof. dr hab. Czesław Łapicz, w imieniu ustępującego Zarządu przedstawił kandydaturę prof. dra hab. Jana Kopcewicza na nowego prezesa TNT wraz z charakterystyką kandydata. Wobec braku innych zgłoszeń przystąpiono do tajnego głosowania. Po jego zakończeniu przewodniczący Komisji Skrutacyjnej ogłosił, że prof. dr hab. Jan Kopcewicz został wybrany (przy jednym głosie sprzeciwu) na prezesa TNT. W kilku słowach nowy prezes TNT podziękował zebranych za obdarzenie go zaufaniem i powierzenie tak szacownej funkcji.

Następnie wiceprezes TNT prof. dr hab. Czesław Łapicz w imieniu ustępującego Zarządu przedstawił kandydatów na członków nowego Zarządu: prof. dra hab. Mirosława Bochenka, prof. dra hab. Romana Czaję, prof. dra hab. Andrzeja Radziwińskiego, prof. dra hab. Janusza Tandeckiego, prof. dra hab.

Jacka Wijaczkę, prof. dra hab. Władysława Sawryckiego, prof. dra hab. Zbigniewa Naworskiego. Po przeprowadzeniu tajnego głosowania przewodniczący Komisji Skrutacyjnej ogłosił, że wszyscy zaproponowani do Zarządu członkowie uzyskali wymaganą większość głosów.

Wiceprezes TNT prof. dr hab. Czesław Łapicz przedstawił w imieniu ustępującego Zarządu kandydatury do składu Komisji Rewizyjnej: prof. dr hab. Danutę Janicką, prof. dra hab. Janusza Małka, ks. dra hab. Dariusza Zagórskiego. Po przeprowadzeniu tajnego głosowania przewodniczący Komisji Skrutacyjnej ogłosił, że wszyscy kandydaci do Komisji Rewizyjnej uzyskali jednomyślne poparcie członków Zgromadzenia.

Ad 10. Przewodniczący zebrania poinformował zebranych, iż ustępujący Zarząd zaproponował utrzymanie składek członkowskich na rok 2012 na dotychczasowym poziomie. Zgromadzeni nie podjęli na ten temat dyskusji. W głosowaniu jawnym jednomyślnie przeszedł wniosek, by składka wynosiła 20 zł dla członków zwyczajnych i 40 zł dla członków wydziałów.

Ad 11. W tym punkcie padło pytanie dotyczące kadencji wydziałów w kontekście wyborów nowych władz TNT. Prof. dr hab. Janusz Tandecki poinformował, że kadencja wydziałów trwa nadal. Jej trwanie lub nie jest związane bezpośrednio z kadencją samego Zarządu TNT. Innych wniosków nie było. W tym czasie nowo wybrany Zarząd ukonstytuował się w następującym składzie: prof. dr hab. Janusz Tandecki – wiceprezes, prof. dr hab. Roman Czaja – sekretarz generalny, prof. dr hab. Władysław Sawrycki – redaktor naczelny, prof. dr hab. Mirosław Bochenek – skarbnik, prof. dr hab. Zbigniew Naworski, prof. dr hab. Andrzej Radzimiński, prof. dr hab. Jacek Wijaczka – członkowie Zarządu.

Wobec wyczerpania programu obrad przewodniczący Zgromadzenia podziękował prelegentowi za interesujący wykład, a wszystkim przybyłym za udział w Walnym Zebraniu, następnie zamknął obrady.

Sekretarz
Walnego Zgromadzenia

(-) Prof. dr hab. Zbigniew Naworski

Przewodniczący
Walnego Zgromadzenia

(-) Prof. dr hab. Tomasz Justyński

SPRAWOZDANIE
Z CZYNNOŚCI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU
ZA ROK 2011

I. Członkowie

Na koniec 2011 r. Towarzystwo Naukowe w Toruniu liczyło 554 członków, w tym 225 członków wydziałów i 329 członków zwyczajnych oraz jednego członka wspierającego – Fundację na Rzecz Nauki Polskiej. Trzy osoby miały tytuł członka honorowego.

Skład ilościowy wydziałów	Członkowie		
	miejscowi	zamiejscowi	razem
Wydział I – Nauk Historycznych	56	9	65
Wydział II – Filologiczno-Filozoficzny	42	4	46
Wydział III – Matematyczno-Przyrodniczy	51	7	58
Wydział IV – Nauk Prawnych, Społecznych i Ekonomicznych	35	4	39
Wydział V – Teologiczny	17	–	17
Razem:	201	24	225

II. Walne Zgromadzenie

Dnia 20 lutego 2012 r. odbyło się doroczne Walne Zgromadzenie Sprawozdawczo-Wyborcze Towarzystwa Naukowego w Toruniu, na którym dokonano oceny działalności Towarzystwa w 2011 r.

III. Komisja Rewizyjna

W 2011 r. Komisja działała w następującym składzie: prof. dr hab. Danuta Janicka, prof. dr hab. Janusz Małek, ks. dr hab. Dariusz Zagórski. Komisja odbyła posiedzenie w dniu 15 II 2012 r., na którym dokonała przewidzianej statutem kontroli działalności merytorycznej i finansowej Towarzystwa w okresie od I I 2011 r. do 31 XII 2011 r.

IV. Zarząd TNT

Rok 2011 był drugim rokiem pracy Zarządu w kadencji 2010–2012. Zarząd działał w następującym składzie: prof. dr hab. Andrzej Woszczyk – prezes (do lipca 2011 r.), prof. dr hab. Czesław Łapicz – wiceprezes, prof. dr hab. Janusz Tandecki – sekretarz generalny, dr hab. Mirosław Bochenek – skarbnik, prof. dr hab. Krzysztof Obremski – redaktor naczelny, prof. dr hab. Roman Czaja – przewodniczący Wydziału I, prof. dr hab. Józef Poklewski – przewodniczący Wydziału II, prof. dr hab. Waldemar Jędrzejczyk – przewodniczący Wydziału

III, prof. dr hab. Tomasz Justyński – przewodniczący Wydziału IV, ks. prof. dr hab. Jan Perszon – przewodniczący Wydziału V, prof. dr hab. Kazimierz Maliszewski, prof. dr hab. Andrzej Radziwiński i prof. dr hab. Daniela Szymańska – członkowie Zarządu. W okresie sprawozdawczym odbyły się cztery posiedzenia Zarządu: 21 I, 4 VII, 17 X i 19 XII.

V. Redakcja Naczelna Wydawnictw TNT

W skład Redakcji Naczelnej wchodziło: prof. dr hab. Krzysztof Obremski – redaktor naczelny, prof. dr hab. Marian Arszyński – przedstawiciel Wydziału I, prof. dr hab. Witold Wróblewski – przedstawiciel Wydziału II, dr hab. n. med. Lech Bieganowski – przedstawiciel Wydziału III, prof. dr hab. Eugeniusz Ochendowski – przedstawiciel Wydziału IV.

VI. Wydziały

Wydział I – Nauk Historycznych. Przewodniczącym Wydziału był prof. dr hab. Roman Czaja, zastępcą prof. dr hab. Andrzej Kola, a sekretarzem dr hab. Waldemar Rozynkowski. Wydział odbył dwa posiedzenia naukowe: 31 I i 5 XII.

1. Komisja Historyczna zawiesiła czasowo swoją działalność.

2. Komitet Wydawniczy Wydziału Nauk Historycznych TNT. Komitet działał w składzie: prof. dr hab. Jerzy Dygdała, prof. dr hab. Andrzej Kola, prof. dr hab. Ryszard Kozłowski.

3. Komitet Redakcyjny „Zapisek Historycznych”. Przewodniczącym Komitetu był prof. dr hab. Bogusław Dybaś, zastępcą redaktora prof. dr hab. Roman Czaja, członkami zaś: dr hab. Tomasz Kempa, prof. dr hab. Przemysław Olsowski, prof. dr hab. Magdalena Niedzielska, prof. dr hab. Mariusz Wołos. Sekretarzami Redakcji byli: mgr Katarzyna Minczykowska, dr Paweł A. Jeziorski. Rada Redakcyjna „Zapisek Historycznych” działała pod przewodnictwem prof. dra h. c. Mariana Biskupa. Członkowie: Karola Ciesielska, Jerzy Dygdała, Karin Friedrich, Rolf Hammel-Kiesow, Grzegorz Jasiński, Edmund Kizik, Janusz Małek, Ilgvars Misāns, Michael G. Müller, Alvydas Nikžentaitis, Jürgen Sarnowsky, Jacek Staszewski, Janusz Tandecki, Kazimierz Wajda, Edward Włodarczyk, Mieczysław Wojciechowski.

W 2011 r. ukazały się następujące numery „Zapisek Historycznych”: t. 76, z. 1, 2, 3, 4 i „Bibliografia Pomorza Wschodniego i Zachodniego oraz krajów regionu Bałtyku za rok 2009”.

Wydział II – Filologiczno-Filozoficzny. Przewodniczącym Wydziału był prof. dr hab. Józef Poklewski, zastępcą prof. dr hab. Teresa Friedelówna, sekretarzem zaś prof. dr hab. Władysław Sawrycki. Wydział odbył jedno posiedzenie naukowe – 24 I.

1. Komisja Filologiczna. Przewodniczącym Komisji był prof. dr hab. Bogdan Burdziej, sekretarzem dr Joanna Kamper-Warejko. Odbyły się dwa posiedzenia naukowe 13 IV i 6 V.

2. Komisja Filozoficzna. Przewodniczącym Komisji był prof. dr hab. Włodzimierz Tyburski, a sekretarzem ks. dr Mirosław Michalski.

3. Komisja Bibliografii i Bibliotekoznawstwa. Przewodniczącą Komisji była prof. dr hab. Ewa Głowacka, sekretarzem dr Małgorzata Kowalska. Komisja odbyła jedno posiedzenie naukowe i posiedzenie administracyjne 8 XII.

4. Komisja Historii Sztuki i Konserwatorstwa. Przewodniczącą Komisji była prof. dr hab. Elżbieta Pilecka, sekretarzem dr Juliusz Raczkowski.

5. Komitet Redakcyjny „Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego”. Przewodniczącym był prof. dr hab. Marian Szarmach, członkami: prof. dr hab. Krystyna Jakowska, prof. dr hab. Krystyna Kallas, dr hab. Michał Woźniak.

Wydział III – Matematyczno-Przyrodniczy. Przewodniczącym Wydziału był prof. dr hab. n. med. Waldemar Jędrzejczyk, a sekretarzem prof. dr hab. Rajmund Przybylak. Wydział odbył jedno posiedzenie naukowe i administracyjne w dniu 19 XII.

1. Komisja Astronomiczna – w zawieszeniu.

2. Komisja Nauk Biologicznych pracowała w składzie: przewodnicząca dr hab. Bogdana Wilczyńska (prof. UMK), zastępca przewodniczącego prof. dr hab. Michał Caputa, sekretarz dr Marta Jaroszevska. Komisja odbyła sześć posiedzeń naukowych i jedno posiedzenie administracyjne w dniu 15 XII.

3. Komisja Geograficzno-Geologiczna pracowała pod kierunkiem prof. dra hab. Leona Andrzejewskiego, sekretarzem był dr Roman Rudnicki. Komisja odbyła dziesięć posiedzeń naukowych.

4. Komisja Nauk Medycznych. Przewodniczącym był dr hab. Marek Jackowski (prof. UMK), zastępca przewodniczącego dr hab. n. med. Lech Bieganowski, a sekretarzem dr med. Grzegorz Jarczyk. Komisja odbyła siedem posiedzeń naukowych i jedno sprawozdawczo-wyborcze (12 XI).

5. Komitet Redakcyjny „Studia Societatis Scientiarum Torunensis”. Przewodniczącym Komitetu był dr hab. n. med. Lech Bieganowski, członkami: prof. dr hab. Leon Andrzejewski i prof. dr hab. Rajmund Przybylak, sekretarzem dr Roman Rudnicki.

Wydział IV – Nauk Prawnych, Społecznych i Ekonomicznych. Wydział pracował pod kierunkiem prof. dra hab. Tomasza Justyńskiego. Zastępca był prof. dr hab. Zbigniew Witkowski, sekretarzem zaś prof. dr hab. Bartosz Rakoczy. Wydział odbył jedno posiedzenie administracyjne w dniu 20 I.

1. Komitet Redakcyjny „Studia Iuridica”. Przewodniczącym był prof. dr hab. Jan Głuchowski, a członkiem prof. dr hab. Eugeniusz Ochendowski.

2. Komisja Ekonomiczna pracowała pod kierunkiem dra hab. Mirosława Bochenka. Sekretarzem była dr Agata Kubiczek. Komisja odbyła jedno posiedzenie naukowe (17 IV) i dwa administracyjne (26 I i 14 XII).

Wydział V – Teologiczny. Przewodniczącym Wydziału był ks. prof. dr hab. Jan Perszon, zastępcą przewodniczącego ks. prof. dr hab. Mirosław Mróz, a sekretarzem prof. dr hab. Dariusz Kotecki. Wydział odbył jedno zebranie naukowe i sprawozdawczo-wyborcze w dniu 8 XII.

VII. Konferencje naukowe i popularyzacja nauki

13 kwietnia odbył się wykład z cyklu „Artur Hutnikiewicz in Memoriam”, pt. „Polski wiek XIX – koniec lektury”, który wygłosił prof. dr hab. Jarosław Ławski (Uniwersytet w Białymstoku).

16–19 kwietnia XI Toruński Festiwal Nauki i Sztuki (organizowany wspólnie z Urzędem Miasta Torunia i Uniwersytetem Mikołaja Kopernika).

25–28 maja odbyła się międzynarodowa konferencja z cyklu „Edycje niemieckojęzycznych i łacińskojęzycznych źródeł historycznych z basenu Morza Bałtyckiego (XIV–XVI w.)” pt. „Źródła proveniencji kościelnej. Nowe przedsięwzięcia oraz aktualne projekty elektronicznej edycji źródeł” (TNT współorganizatorem).

26–29 maja odbyło się III mediewistyczne spotkanie polsko-niemieckie we współpracy ze Stałym Komitetem Mediewistów Polskich i Związkiem Mediewistów pt. „Przewycięzanie konfliktów i ustanawianie pokoju w średniowieczu” (TNT współorganizatorem).

22–25 września – XVI Konferencja z cyklu Ordines Militares – Colloquia Torunensia Historica pt. „Zakony rycerskie wobec wojny i pokoju” (TNT współorganizatorem).

4–5 listopada Towarzystwo tradycyjnie współorganizowało razem z władzami Torunia, UMK oraz Kurią Diecezjalną w Toruniu kolejną sesję Colloquia Torunensia pt. „Znaki nadziei dla współczesnego świata”.

Konkurs o nagrodę im. Konrada i Marty Górskich

W 2011 r. ogłoszona została XII edycja konkursu o nagrodę im. Konrada i Marty Górskich za lata 2009–2010. 14 listopada komisja konkursowa ogłosiła wyniki tej edycji. 1 lutego 2012 r. nastąpiło uroczyste wręczenie nagród laureatom. Nagrody otrzymali:

I nagroda: dr Magdalena Bednarek (UAM) za pracę *Małe formy narracyjne w przestrzeni genologicznej (Literatura polska 1945–1989)*;

II nagroda (ex aequo): dr Marcin Jauksz (UAM) za pracę *Krytyka dziewiętnastowiecznego rozumu. Źródła i konteksty „Pałuby” Karola Irzykowskiego* i dr Marcin Leszczyński (UMK) za pracę *Lutnia Szalonego Barda. Metaliterackie aspekty poematów dygresyjnych Byrona i Słowackiego*;

III nagroda: dr Urszula M. Pilch (UJ) za pracę *O podmiocie w poetyckim dwugłosie Słowacki – Miciński*;

wyróżnienie: dr Paweł Wolski (Uniwersytet Szczeciński) za pracę *Tadeusz Borowski – Primo Levi. Paralela*.

Projekty badawcze

Granty w trakcie realizacji:

„Urzednicy miejscy z ziem dawnej Rzeczypospolitej, Śląska i Pomorza Zachodniego w XIII–XVIII wieku”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Mateusz Goliński.

„Działalność polityczna Jana Małachowskiego, podkanclerzego i kanclerza wielkiego koronnego w latach 1735–1762”. Kierownik grantu: dr Monika Wyszomirska.

„Między pokojem kaliskim a unią krewską. Stosunki polsko-krzyżackie w latach 1343–1385”. Kierownik projektu: dr Adam Szweda.

VIII. Krajowa i zagraniczna wymiana wydawnictw

	2010	2011
1. Liczba krajów, z którymi prowadzona jest wymiana wydawnictw	21	16
2. Liczba kontrahentów wymiany zagranicznej	42	47
3. Liczba kontrahentów wymiany krajowej	37	31
4. Liczba egzemplarzy wydawnictw TNT wysłana kontrahentom zagranicznym	205	284
5. Liczba egzemplarzy wydawnictw TNT wysłana kontrahentom krajowym	277	488
6. Liczba egzemplarzy otrzymanych od instytucji zagranicznych	271	306
7. Liczba egzemplarzy otrzymanych od instytucji krajowych	194	214

IX. Sprzedaż wydawnictw

W 2011 r. Towarzystwo uzyskało ze sprzedaży wydawnictw własnych 40 747,09 zł. Wydawnictwa TNT można było nabyć w siedzibie Towarzystwa przy ul. Wysokiej 16, w toruńskich księgarniach o profilu naukowym oraz w niektórych księgarniach w Warszawie, Gdańsku, Poznaniu i Krakowie. Znacznie zwiększyła się sprzedaż za pośrednictwem internetu. Dysponenda wydawnictw znajduje się na stronie internetowej Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

X. Zbiory archiwalne i muzealne TNT

Zbiory archiwalne i muzealne TNT to najstarsze akta własne i zbiory archiwalne przekazane Towarzystwu przez różne osoby prywatne. Tworzą one już od wielu lat oddzielny depozyt w Archiwum Państwowym w Toruniu (niewielkie fragmenty tych zbiorów znajdują się także w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu); akta najnowsze przechowywane są w archiwum własnym TNT. Zachowane zbiory muzealne, eksponowane niegdyś w siedzibie TNT, znajdują się obecnie w depozycie Muzeum Okręgowego. Składają się na nie:

- malarstwo, rzeźba, wytwory rzemiosła artystycznego, militaria, meble i inne przedmioty zabytkowe – 183 eksponaty,
- obiekty archeologiczne – 574 eksponaty,
- stare grafiki w różnych technikach (w większości z darów W. Amrogowicza) – 345 pozycji,
- obiekty numizmatyczne – 2919 pozycji.

XI. Biblioteka Towarzystwa Naukowego

W 2011 r. księgozbiór Towarzystwa Naukowego w Toruniu liczył w sumie ponad 123 832 egzemplarze, z czego depozyt w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu ma ponad 110 767 egz., Biblioteka Konrada Górskiego – 11 065 egz., a Biblioteka Podręczna – ponad 2000 egz. Dzięki wymianie wydawnictw z wieloma instytucjami w kraju i za granicą Towarzystwo nasze otrzymało w sumie 520 publikacji zagranicznych i krajowych, które są dostępne dla czytelników w Książnicy Kopernikańskiej.

XII. Utrzymanie budynku – siedziby TNT

W 2011 r. przeprowadzono wymianę 8 okien na I piętrze budynku, malowanie pomieszczeń biurowych oraz remont instalacji CO.

XIII. Pracownicy

W dniu 31 XII 2011 r. skład pracowników etatowych TNT był następujący:

mgr Jan Pronobis – dyrektor Biura

Krystyna Jaworska – główna księgowa – ½ etatu

mgr Maria Czerwińska – sekretariat i sprzedaż wydawnictw – ¼ etatu.

Sekretarz Generalny TNT

Wiceprezes TNT

(–) *Prof. dr hab. Janusz Tandecki*

(–) *Prof. dr hab. Czesław Łapicz*

S P R A W O Z D A N I E
Z GOSPODARKI FINANSOWEJ TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU ZA ROK 2011

Przychody A+B+C+D	348 392,55
A. Przychody ze sprzedaży wydawnictw:	40 747,09
B. Przychody finansowe:	13 154,02
1. Wpłaty składek członkowskich	6430,00
2. Odsetki od lokaty bankowej	6724,02
C. Pozostałe przychody razem:	228 917,00
1. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	
Warszawa:	142 790,00
na projekty badawcze:	13 890,00
– dr Adam Szweda	4040,00
– dr Monika Wyszomirska	9850,00
na działalność wydawniczą:	89 700,00
– Kwartalnik „Zapiski Historyczne”	30 000,00
– Bibliografia Pomorza Wschodniego i Zachodniego oraz krajów regionu Bałtyku, „Zapiski Historyczne” t. 76	13 200,00
– Jerzy Dygdała (wyd.), „Lustracja województw Prus Królewskich 1765 r.”, t. 3, województwo malborskie, aneks	6000,00
– Roman Czaja i Jurgen Sarnowsky (wyd.) „Die Ritterorden in Umbruchs- und Krisenzeiten”	8000,00
– Zenon Hubert Nowak, „Przyczynki źródłowe do historii zakonu krzyżackiego w Prusach” (Quellenbeiträge zur Geschichte des Deutschen Ordens in Preussen)	7200,00
– Wojciech Szramowski, „Dzieje miasta Sztumu w latach 1416–1772”	8500,00
– Krzysztof Kopiński, Janusz Tandecki (wyd.), „Glosarium wyrazów występujących w średniowiecznych źródłach pruskich”	12 000,00

– Waldemar Chorążyczewski, Janusz Tandecki (red.), „Belliculum diplomaticum IV Thorunense. Dyplomatyka staropolska – stan obecny i perspektywy badań”	4800,00	
na konferencje:		39 200,00
– X Konferencja niemiecko-polskiej grupy dyskusyjnej do spraw edycji źródeł: „Źródła proveniencji kościelnej. Nowe przedsięwzięcia oraz aktualne projekty elektronicznej edycji źródeł”	20 000,00	
– III mediewistyczne spotkanie polsko-niemieckie pt. „Przewyciężanie konfliktów i ustanawianie pokoju w średniowieczu”	9200,00	
– XVI konferencja z cyklu Ordines Militares – Colloquia Torunensia Historica pt. „Zakony rycerskie wobec wojny i pokoju” (The military orders in war and peace)”	10 000,00	
2. Narodowe Centrum Nauki Kraków na projekty badawcze:		13 850,00
– dr Adam Szweða	4000,00	
– dr Monika Wyszomirska	9850,00	
3. Urząd Miasta Torunia na realizację zadania publicznego		29 277,00
– pt. „Udostępnienie zbiorów i archiwum Konrada Górskiego	11 280,00	
– wydanie materiałów z sesji Colloquia Torunensia pt. „Niech słowa religii będą zawsze słowami pokoju”	2 000,00	
– dofinansowanie na wymianę stolarki 8 okien	15 997,00	
4. Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej na projekt „Edycje niemieckojęzycznych i łacińskojęzycznych źródeł historycznych z basenu Morza Bałtyckiego (XIV–XVI w.)”. Część X: „Źródła proveniencji kościelnej”	40 000,00	
5. PPHU RM Hildebrandt – Brodnica na działalność statutową	500,00	

6. Kuria Diecezjalna Toruńska na wydanie materiałów z sesji Colloquia Torunensia	2500,00	
D. Inne przychody związane z:		65 574,44
– refakturowaną wysyłką wydawnictw	2165,55	
– refakturowaną energią elektryczną	3424,83	
– refakturowanymi opłatami telekomunikacyjnymi	763,94	
– wynajmem pomieszczeń	36 460,10	
– wynajmem sali kolumnowej	3888,60	
– UMK – udział w wydaniu wydawnictw	18 871,42	
Koszty		444 977,84
1. Usługi obce		136 156,40
– w tym: usługi drukarskie	40 512,00	
– skład publikacji, redakcje techniczne	11 259,00	
– usługi pocztowe	9508,00	
w tym: – opłaty za wysłane publikacje za granicę i w kraju	4259,00	
– wysłane bezpłatne egzemplarze „Zapisek Historycznych” i korespondencja	3594,00	
– koszty związane z wysyłką sprzedaży wydawnictw	1655,00	
– usługi telekomunikacyjne	2796,40	
– usługi remontowo-konserwacyjne budynku TNT	37 567,00	
w tym: – wymiana 8 okien oraz obróbka tynkarska	26 520,00	
– remont pionu CO, prace konserwacyjne ścian w sali kolumnowej	5294,00	
– wymiana urządzeń sanitarnych i naprawa	747,15	
– wymiana progu stopnia granitowego z montażem do wejścia budynku	1365,85	
– prace konserwacyjne pieca gazowego CO	2203,65	
– konserwacja windy	1436,35	
– prowizje bankowe	328,00	

– usługi hotelowe związane z konferencjami:	12 906,30	
– z cyklu „Zakony rycerskie wobec wojny i pokoju”	1 307,30	
– „Źródła proveniencji kościelnej”	10 229,00	
– z projektem badawczym pt. „Urzędnicy miejscy dawnej Rzeczypospolitej”	1 370,00	
– koszty związane z organizacją konferencji „Źródła proveniencji kościelnej”	8 369,70	
– pozostałe usługi obce składają się z następujących kosztów rodzajowych:	12 910,00	
– organizacja konferencji pt. „Zakony rycerskie wobec wojny i pokoju”	3 857,72	
– organizacja konferencji pt. „Przewycięzanie konfliktów i ustanowienie pokoju w średnio-wieczu”	2 439,03	
– nekrologi, oprawa portretu prof. Andrzeja Woszczyka	1 117,29	
– aktualizacja programu magazynowego oraz usługi informacyjne	795,81	
– opłata roczna za dozór windy	462,45	
– monitoring obiektu, wywóz odpadów	2 234,70	
– wstawienie szyb okiennych na parterze	353,00	
– projekt budowlany wymiany okien	1 650,00	
2. Wynagrodzenia na rzecz umów		231 199,83
– o pracę	74 519,33	
– honoraria autorskie	108 310,50	
w tym: projekty badawcze	65 000,00	
– „Urzędnicy miejscy dawnej Rzeczypospolitej”	60 000,00	
– dr Adam Szweda	1 500,00	
– dr Monika Wyszomirska	3 500,00	
– konferencja „Źródła proveniencji kościelnej”	20 758,00	

– za namalowanie portretu prof. Andrzeja Woszczyka	5000,00	
– projekty okładek, prowadzenie strony internetowej	17 552,50	
– umowy zlecenia:		48 370,00
– opracowanie redakcyjne i techniczne publikacji	29 329,00	
– dozór i sprzątanie	19 041,00	
3. Świadczenia na rzecz pracowników (ZUS)		14 888,76
4. Zużycie materiałów, energii:		33 220,26
w tym: opłata za wodę	670,75	
za energię elektryczną	6189,75	
za zużycie gazu do ogrzewania budynku	22 351,65	
– zakup laptopa do obsługi projektu badawczego A. Szwedy	2294,26	
– materiały biurowe (papier, toner), środki czystości	1713,85	
5. Podatki i opłaty		7813,32
– podatek od nieruchomości	2121,00	
– podatek vat nie podlegający odliczeniu	5520,32	
– inne – za wydanie decyzji administracyjnej	172,00	
6. Pozostałe koszty rodzajowe:		21 699,27
w tym: delegacje związane z projektami badawczymi:		20 952,27
– „Urzędnicy miejscy...”	1566,96	
– dr. Adama Szwedy	4225,07	
– dr. Moniki Wyszomirskiej	15 160,24	
– ubezpieczenie mienia od ognia i OC	697,00	
opieka nad grobem prof. Konrada Górskiego	50,00	
Środki pieniężne w banku		152 019,87
Kasa		55,17
Ogółem		152 075,04

Główna Księgowa

Skarbnik TNT

(-) *Krystyna Jaworska*

(-) *Prof. dr hab. Mirosław Bochenek*

PROTOKÓŁ

Z POSIEDZENIA KOMISJI REWIZYJNEJ TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU W DNIU 15 LUTEGO 2012 ROKU

Komisja Rewizyjna w składzie: prof. dr hab. Danuta Janicka, prof. dr hab. Janusz Małtek, ks. dr hab. Dariusz Zagórski, w obecności księgowej Towarzystwa Naukowego w Toruniu Krystyny Jaworskiej, dokonała przewidzianej statutowo kontroli działalności finansowej i merytorycznej TNT za 2011 r.

Bilans za 2011 r. zamyka się sumą aktywów i pasywów w kwocie 1 096 649,39 zł. W roku sprawozdawczym wystąpiła strata w wysokości 20 482,79 zł. W bilansie wykazano środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych w wysokości 152 075,04 zł, co oznacza, że w porównaniu z rokiem poprzednim są one niższe o 108 064,30 zł. Komisja Rewizyjna zwraca uwagę na bardzo wysoki stan zapasów produktów gotowych, tj. książek i innych wydawnictw, którego wartość wynosi 823 693,07 zł. Biorąc pod uwagę wykazane w rachunku zysków i strat z 2011 r. przychody ze sprzedaży produktów w kwocie 40 539,65 zł, należy stwierdzić, że posiadany aktualnie zapas pokrywa sprzedaż Towarzystwa na najbliższe 19 lat. W związku z tym Komisja Rewizyjna udała się do pomieszczeń magazynowych i naocznie stwierdziła ogromne zapasy zgromadzone w magazynie. Komisja zobowiązuje Zarząd TNT do przedstawienia informacji co do sposobu ich zagospodarowania.

Działalność TNT w 2011 r. skupiała się wokół realizacji wydawnictw naukowych i współorganizacji konferencji.

W porównaniu z rokiem 2010, w roku objętym sprawozdaniem stwierdza się niższe o ponad 48 000 zł przychody, w tym przede wszystkim ze sprzedaży wydawnictw oraz dotacji i subwencji. Przychody TNT z tytułu wynajmu pomieszczeń pozostały na tym samym poziomie jak w 2010 r. Jednocześnie wystąpił wzrost wydatków ponad 16 000 zł w porównaniu z rokiem 2010. W 2011 r. Towarzystwo poniosło poważne koszty na kontynuację remontu gmachu, łącznie w wysokości ponad 37 000 zł, uzupełniając tym samym otrzymaną z Urzędu Miasta Torunia dotację celową – z własnych środków, w kwocie ponad 21 000 zł. W 2011 r. wydano prace naukowe o objętości 204 arkuszy wydawniczych, tj. objętości niemal trzykrotnie wyższej w porównaniu z rokiem 2010.

W roku objętym sprawozdaniem zanotowano ponowny spadek wpłat z tytułu składek członkowskich. O ile w roku 2010 udało się zebrać ze składek ponad 9000 zł, o tyle w roku 2011 – tylko 6430 zł. Zaległości we wpłatach składek wynoszą obecnie 62 849 zł. Komisja zobowiązuje Zarząd TNT do ustalenia wytycznych w sprawie postępowania z członkami Towarzystwa, którzy od wielu lat nie płacą składek i nie wykazują żadnego zainteresowania jego działalnością.

Komisja stwierdziła, że w 2011 r. TNT prowadziło działalność w sposób zgodny ze Statutem Towarzystwa i wnosi o udzielenie Zarządowi absolutorium.

Członkowie Komisji Rewizyjnej

(-) *Prof. dr hab. Danuta Janicka*

(-) *Prof. dr hab. Janusz Mattek*

(-) *Ks. dr hab. Dariusz Zagórski*

ZMIANY W SKŁADZIE TOWARZYSTWA

Nowi członkowie wydziałów

Bilicka Beata, dr hab., Wydział Teologiczny UMK.

Brzostek Dariusz, dr, Wydział Filologiczny UMK.

Kaczmarek Tomasz, ks. dr hab., Wydział Teologiczny UMK.

Naworski Zbigniew, prof. dr hab., Wydział Prawa i Administracji UMK.

Ratuszna Hanna, dr hab., Wydział Filologiczny UMK.

Sioma Radosław, dr hab., Wydział Filologiczny UMK.

Skrzypczak Piotr, dr hab., Wydział Filologiczny UMK.

Sztylc Żaneta, dr, Biblioteka Wydziału Teologicznego UMK.

Zarembski Zbigniew, ks. dr, Wydział Teologiczny UMK.

Nowi członkowie zwyczajni

Bilicka Beata, dr hab., Wydział Teologiczny UMK.

Frąckiewicz Marian, inż., przewodniczący Rady Miasta Torunia.

Getka-Pesta Sylwia, mgr, doktorant w Zakładzie Historii Nauki UMK.

Kalmus Piotr, dr n. med., Szpital Wojskowy w Ciechocinku.

Kardasz Cezary, mgr, doktorant w Instytucie Historii i Archiwistyki UMK.

Kłaczek Jarosław, dr hab., Instytut Historii i Archiwistyki UMK.

Konopka Witold, mgr, doktorant w Instytucie Historii i Archiwistyki UMK.

Krajniak Radosław, mgr, doktorant w Instytucie Historii i Archiwistyki UMK.

Kwiatkowski Krzysztof, dr, Instytut Historii i Archiwistyki UMK.

Lutomiński Marcin, dr, Wydawnictwo Naukowe UMK.

Skrzypczak Piotr, dr hab., Wydział Filologiczny UMK.

Stępnik Władysław, dr hab., prof. UMK, Instytut Historii i Archiwistyki UMK.

Sztylc Żaneta, dr, Biblioteka Wydziału Teologicznego UMK.

Wojnowski Łukasz, Kujawsko-Pomorska Okręgowa Izba Lekarska w Toruniu.

Zmarli:

Dr Henryk Baranowski

Dr Jerzy Berndt

Prof. dr hab. Danuta Frąckowiak

Prof. dr hab. Teresa Friedelówna

Prof. dr Roman Ingarden

Prof. dr hab. Lech Jacuński

Doc. dr hab. Irena Janosz-Biskupowa

Mgr Jerzy Kałdowski

Dr Stefan Kopczyński

Mgr Konstanty Łyskowski

Dr Olga Nikonowicz

Prof. dr hab. Henryk Rochnowski

Prof. dr hab. Andrzej Woszczyk

II SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

WYDZIAŁ I NAUK HISTORYCZNYCH

Posiedzenie naukowe dnia 31 I 2011 r.

Prof. dr hab. Janusz Tandecki i dr Krzysztof Kopiński (UMK) przedstawili wydawnictwo źródłowe: *Glosarium wyrazów niemieckich, łacińskich i polskich w średniowiecznych źródłach polskich*.

(Wydano w serii „Fontes” t. 104).

Prof. dr hab. Janusz Tandecki (UMK) przedstawił pracę: *Dyplomatyka staropolska – stan obecny i perspektywy badań* (pod redakcją Waldemara Chorażyczewskiego i Janusza Tandeckiego).

(Wyd. Toruń 2011).

Posiedzenie naukowe dnia 5 XII 2011 r.

Dr Krzysztof Kwiatkowski (UMK): *Zwycięska wojna – przegrany pokój. I pokój toruński w świetle najnowszych badań*.

Prof. dr hab. Krzysztof Mikulski (UMK) przedstawił wydawnictwo źródłowe przygotowane wspólnie z Wiesławem Nowosadem: *Księga miejska Nowego*.

(Wydano pt. *Księga ławnicza miasta Nowego nad Wisłą (1416–1527)* w serii „Fontes” t. 106).

WYDZIAŁ II FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY POSIEDZENIA KOMISJI FILOLOGICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 13 IV 2011 r.
(wspólnie z Fundacją im. Profesora Artura Hutnikiewicza)

Prof. dr hab. Jarosław Ławski (Uniwersytet w Białymstoku): *Polski wiek XIX – koniec lektury?* – V wykład z serii „Artur Hutnikiewicz in Memoriam”.

Prof. dr hab. Krzysztof Obremski (UMK): *Zamarta turnia, siostry Skotnicówny i ekwiwalentyzowanie: „Z Tatr” Juliana Przybosa.*

(Druk. w „Pamiętniku Literackim” 2011, z. 2, s. 129–142).

POSIEDZENIA KOMISJI BIBLIOGRAFII I BIBLIOTEKOZNAWSTWA

Posiedzenie naukowe dnia 8 XII 2011 r.

Dr Arkadiusz Wagner (UMK): *Sensacyjne odkrycia cymeliów introligatorstwa gotyckiego w Bibliotece UMK.*

WYDZIAŁ III

MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY

Posiedzenie naukowe dnia 19 XII 2011 r.

Dr Marcin Koproński (UMK): *Zastosowanie metody dendrochronologicznej w różnych dziedzinach nauki.*

Dr hab. n. med. Lech Bieganowski przedstawił pracę dra Mariana Łysiaka: *Georg Seger (1629–1678), lekarz, profesor gimnazjów akademickich w Toruniu i Gdańsku, anatom, botanik i kronikarz, lekarz nadworny królów polskich.*

POSIEDZENIA KOMISJI NAUK BIOLOGICZNYCH

Posiedzenie naukowe dnia 18 I 2011 r.

R. Golla, dr Katarzyna Wołczuk (Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska UMK): *Nietoperze strefy tropikalnej.*

Nietoperze są jedynymi ssakami zdolnymi do aktywnego lotu, zwierzętami, które posiadają zdolność echolokacji oraz życia w ekstremalnych warunkach, tj. obniżonej temperaturze, braku pożywienia. Nietoperze żyjące w strefie tropikalnej należą do dwóch podrzędów: *Megachiroptera* i *Microchiroptera*. Różnice pomiędzy osobnikami dotyczą wielkości ciała oraz rodzaju pobieranego pokarmu. Rudawki należące do *Megachiroptera* osiągają 50 cm długości ciała i 150 cm rozpiętości skrzydeł, odżywiają się głównie sokiem owoców. Nietoperze z rzędu *Microchiroptera* mają znacznie mniejsze rozmiary ciała, a ich

głównym pokarmem są owady, a także drobne ssaki. Do tego podrzędu zaliczane są również nietoperze krwiopijne. Niewątpliwie nietoperze są zwierzętami bardzo interesującymi i pozostawiającymi sporo niewyjaśnionych zagadek, które stara się rozwiązać wielu chiropterologów.

Posiedzenie naukowe dnia 15 III 2011 r.

Sylwia Ziótkowska, Ewa Szmigielska, dr Katarzyna Wołczuk (Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska UMK): *Poskoczki – czy to ryba, czy płaz.*

Poskoczki zamieszkujące lasy namorzynowe wyglądem i zachowaniem odbiegają od ryb. Ze względu na konieczność nieustannych wędrówek spowodowanych zmiennym poziomem wody podczas przyptywów i odpływów, wykształciły wiele cech umożliwiających zasiedlanie zarówno środowiska wodnego, jak i lądowego. W budowie zewnętrznej poskoczków można zauważyć nietypowe cechy: znacznie wydłużone ciało, przesunięte pod obręcz barkową i osadzone na trzonach płetwy piersiowe, duży otwór gębowy oraz umieszczone na czubku głowy oczy. Narządem oddechowym u poskoczków są skrzela. Możliwość wykorzystania tych narządów do wymiany gazowej poza środowiskiem wodnym wymaga różnorodnych modyfikacji, do których należy zaliczyć silne usztywnienie listków skrzelowych i zrośnięcie blaszek skrzelowych. Dodatkowo w wymianie gazowej udział bierze silnie unaczyniona skóra oraz nabłonek wyścielający gardziel, do której poskoczki nabierają wody przed wyjściem na ląd. Kolejną adaptacją do wodno-lądowego trybu życia jest budowanie nerek, które służą jako miejsce schronienia oraz składania ikry.

Posiedzenie naukowe dnia 19 IV 2011 r.

B. Kalich, mgr Michał Mięsikowski (Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska UMK): *Nowe spojrzenie na ewolucję mrówek.*

Najbardziej pierwotny gatunek *Sphecomyrma freyi*, żyjący około 80 mln lat temu na półkuli północnej Laurazji, wykazywał cechy os i mrówek. Współczesnym odpowiednikiem tego gatunku jest *Prionomyrmex macrops*. W 1977 r. zanotowano jego obecność w zachodniej części Australii. Jego behavior odpowiada bardziej zachowaniu os, co wyraża się brakiem podziału na kasty i brakiem polietyzmu wiekowego (cecha typowa dla mrówek). Opuszczenie gniazda przez królową w celu zdobywania pokarmu. Odkryty w 2003 r. gatunek mrówki żyjącej w amazońskich lasach tropikalnych (*Martialis heureka*) może w zaskakujący sposób zmienić wiedzę na temat ewolucji mrówek. Obecnie prowadzone są badania genetyczne oraz anatomiczne.

Posiedzenie naukowe dnia 17 V 2011 r.

D. Pawłowska, mgr Paulina Trzeciak, prof. dr hab. Bogdana Wilczyńska (Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska UMK): *Biologia orki*.

Orki należące do uzębionych waleni są największymi delfinami. Samce mierzą od 6 do 9 metrów i ważą około 6 ton, samice osiągają mniejsze rozmiary, od 5 do 7 metrów i 4 tony masy ciała. Charakterystyczną cechą oriek jest duża płetwa grzbietowa o wysokości 1,2 m (samice) do 2 m (samce). Orki wykształciły wiele cech, które wtórnie przystosowały je do życia w wodzie – opływowy kształt ciała, przekształcenie kończyn przednich w płetwy, naga skóra oraz gruba warstwa podskórnej tkanki tłuszczowej, która zabezpiecza przed utratą ciepła. Tętnice oplecione gęstą siecią żył chronią przed oddaniem ciepła do otoczenia. Orientację w wodzie umożliwia im zdolność do echolokacji. W czasie nurkowania przed chorobą dekompresyjną chroni je możliwość wtłaczania powietrza z płuc do oskrzeli, a potrzebny w tym czasie tlen jest pobierany z zapasów zgromadzonych w mięśniach i krwi. Takie „przechowywanie” tlenu możliwe jest dzięki bardzo dużej ilości hemoglobiny we krwi oraz mioglobiny w mięśniach. Samice orki osiągają dojrzałość płciową w wieku 8–10 lat, okres rozrodczy trwa około 40 lat. Ciąża u niektórych podgatunków trwa nawet do 1,5 roku, ale średnio samica w czasie swojego życia może urodzić około 8–10 młodych. Orki są zwierzętami stadnymi, są bardzo ze sobą zżyte, a przewodnikiem stada jest najstarsza samica. Zagrożeniem dla oriek są kutry i tankowce, których dźwięki zakłócają echolokację, uniemożliwiając porozumiewanie się tych zwierząt, a także zdobywanie pokarmu.

Posiedzenie naukowe dnia 24 X 2011 r.

N. Wojciechowska, B. Wojciechowska, mgr Michał Mięsikowski (Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska UMK): *Zagrożenia ichtiofauny afrykańskich jezior*.

Liczbę wschodnioafrykańskich gatunków pielęgnic zamieszkujących trzy Wielkie Jeziora Afrykańskie, tj. Malawi, Tanganikę i Wiktorii, szacuje się na 1200 do 1500 gatunków. Wiele spośród nich może nie przetrwać kolejnej dekady. Istnieje kilka realnych zagrożeń, które w dużym stopniu wpływają na populację pielęgnic. Główne zagrożenie stanowi przełowienie, obecność gatunków inwazyjnych oraz zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego. Wymienione wyżej zagadnienia wymagają stałego monitoringu. Bez pomocy człowieka endemiczne gatunki ryb pielęgnicowatych mogą w niedługim czasie stać się jedynie reliktem przeszłości. Doświadczenie związane z podobnymi zagrożeniami na całym świecie pokazuje, że o wiele łatwiej i, co ważne, taniej jest zapobiegać niż później leczyć schorowany ekosystem, którego przywrócenie do dawnej kondycji zapewne nigdy już nie będzie możliwe.

Posiedzenie naukowe dnia 15 XI 2011 r.

E. Kowalska, prof. dr hab. Bogdana Wilczyńska, mgr Paulina Trzeciak (Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska UMK): *LSD – lek czy narkotyk.*

Jest to jedna z najaktywniejszych substancji psychodelicznych – 100 razy bardziej czynna biologicznie niż psylocybina i 4000 razy bardziej niż meskalina. Po raz pierwszy LSD zostało zsyntetyzowane w 1938 r. przez szwajcarskiego chemika Alberta Hofmanna w laboratoriach firmy Sandoz (obecnie Novartis). Początkowo planowano wykorzystać tę substancję jako lek działający pobudzająco na układ krwionośny i oddechowy. W trakcie dalszych badań poznano jego psychodeliczne właściwości. Lek w latach 40. i 50. XX w. stosowany był w psychiatrii. W latach 60. i 70. XX w. LSD jako narkotyk uzyskało popularność w pewnych kręgach młodzieży, szczególnie związanych z ruchem hipiowskim.

POSIEDZENIA KOMISJI GEOGRAFICZNO-GEOLOGICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 20 I 2011 r.

Dr Mirosław T. Karasiewicz z zespołem (Zakład Geomorfologii i Paleogeografii Czwartorzędu, IG UMK): *Ewolucja zagłębień wytopiskowych na wybranych przykładach z północno-środkowej Polski.*

Posiedzenie naukowe dnia 16 III 2011 r.

Mgr Jan Burdziej (Zakład Kartografii, Teledetekcji i Systemów Informacji Geograficznej, IG UMK): *Wieloczynnikowa analiza dostępności komunikacyjnej do wybranych usług w Toruniu (ocena z wykorzystaniem analiz sieciowych i technologii GIS) – tezy i założenia rozprawy doktorskiej.*

Posiedzenie naukowe dnia 30 III 2011 r.

Prof. dr hab. Daniela Szymańska, mgr Justyna Chodkowska-Miszczuk (Zakład Studiów Miejskich i Rekreacji, IG UMK): *Odnawialne źródła energii w Polsce – wybrane aspekty.*

Posiedzenie naukowe dnia 6 IV 2011 r.

Mgr Rafał Maszewski (Zakład Klimatologii, IG UMK): *Ekstremalne warunki termiczne i opadowe w Arktyce Kanadyjskiej w okresie 1951–2010.*

Posiedzenie naukowe dnia 20 IV 2011 r.

Mgr Monika Radwańska (Zakład Geografii Społecznej i Turystyki, IG UMK): *Migracje wewnątrzmijskie mieszkańców Torunia.*

Posiedzenie naukowe dnia 11 V 2011 r.

Mgr Karol Chutkowski (Zakład Geomorfologii i Paleogeografii Czwar-
torzędu, IG UMK): *Wpływ ukształtowania podłoża czwartorzędu na geoprze-
strzenne zróżnicowanie form i osadów zlodowacenia Wisły na Wysoczyźnie
Dobrzyńskiej.*

Posiedzenie naukowe dnia 25 V 2011 r.

Dr Marek Kachnic (Zakład Geologii i Hydrogeologii, IG UMK): *Wyko-
rzystanie metody AHP do opracowania rankingu punktów badawczych na przy-
kładzie danych (hydro)geologicznych.*

Posiedzenie naukowe dnia 20 X 2011 r.

Dr Piotr Hulisz (Zakład Gleboznawstwa, IG UMK): *Stan i właściwości
materii organicznej gleb stonych (marszy) w różnych stadiach rozwojowych.*

Posiedzenie naukowe dnia 10 XI 2011 r.

Mgr Przemysław Wyszynski (Zakład Klimatologii, IG UMK): *Warunki
meteorologiczne w Arktyce w czasie trwania I Międzynarodowego Roku Polar-
nego 1882/1883 i ich porównanie z warunkami współczesnymi.*

Posiedzenie naukowe dnia 1 XII 2011 r.

Mgr Radosław Golba (Zakład Kartografii, Teledetekcji i Systemów Infor-
macji Geograficznej, IG UMK): *Geoprzestrzenna analiza zagrożenia powo-
dziowego dla Torunia – wstępne założenia pracy doktorskiej.*

POSIEDZENIA KOMISJI NAUK MEDYCZNYCH

Posiedzenie naukowe dnia 27 IV 2011 r.

(wspólnie z Katedrą Chirurgii Ogólnej, Gastroenterologicznej i Onkologicznej
CM UMK w Toruniu)

Kujawsko-Pomorska Okręgowa Izba Lekarska w Toruniu. Firma POLMED:
*Zasady etycznej współpracy pomiędzy przedstawicielami ochrony zdrowia
i firm branży wyrobów medycznych.*

Posiedzenie naukowe dnia 29 VI 2011 r.

(wspólnie z jw.)

Dr Waldemar Bęberek (Oddział Kardiologii i Intensywnej Terapii Kardiologicznej Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego w Toruniu): *Przedoperacyjna ocena ryzyka sercowego oraz okołoperacyjne postępowanie kardiologiczne u pacjentów poddawanych zabiegom niekardiologicznym według aktualnych wytycznych Europejskiego Towarzystwa Kardiologicznego i Europejskiego Towarzystwa Anestezjologicznego.*

Posiedzenie naukowe dnia 28 IX 2011 r.

(wspólnie z jw.)

Dr Julia Berdych (Oddział Okulistyczny Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego w Toruniu): *Problemy okulistyczne u kobiet w ciąży.*

Posiedzenie naukowe dnia 22 X 2011 r.

(wspólnie z Oddziałem Bydgosko-Toruńskiego Towarzystwa Chirurgów Polskich)

Plk. doc. dr hab. n. med. Krzysztof Paśnik (Klinika Chirurgii Ogólnej, Onkologicznej i Torakochirurgii, Wojskowy Instytut Medyczny w Warszawie): *Chirurgiczne leczenie otyłości.*

Dr n. med. Jacek Chojnowski (Katedra Balneologii i Medycyny Fizykalnej CM UMK w Toruniu): *Regulacja głodu u człowieka. Zachowawcze leczenie otyłości.*

Dr n. med. Wojciech Szczęsny (Katedra i Klinika Chirurgii Ogólnej i Endokrynologicznej w Bydgoszczy): *Przygotowanie chorych do operacji bariatrycznych. Opieka pooperacyjna.*

Posiedzenie naukowe dnia 26 X 2011 r.

(wspólnie z Katedrą Chirurgii Ogólnej, Gastroenterologicznej i Onkologicznej CM UMK w Toruniu)

Dr Igor Kozankiewicz (Oddział Kliniczny Położnictwa, Chorób Kobietych i Ginekologii Onkologicznej Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego w Toruniu): *Nietrzymanie moczu. Pęcherz nadreaktywny.*

Posiedzenie naukowe dnia 30 XI 2011 r.

(wspólnie z jw.)

Dr n. med. Jacek Piątkowski (Katedra Chirurgii Ogólnej, Gastroenterologicznej i Onkologicznej CM UMK w Toruniu): *Możliwości chirurgii laparoskopowej.*

Posiedzenie naukowe dnia 16 XII 2011 r.

(wspólnie z Oddziałem Bydgosko-Toruńskiego Towarzystwa Chirurgów Polskich)

Dr hab. n. med. Maria Kłopocka (Katedra i Klinika Gastroenterologii Chorób Naczyń i Chorób Wewnętrznych Szpitala Uniwersyteckiego nr 2 w Bydgoszczy): *Diagnostyka i leczenie zachowawcze GERD.*

Prof. dr hab. n. med. Wiesław Tarnowski (Klinika Chirurgii Ogólnej i Przewodu Pokarmowego CMKP w Warszawie): *Leczenie chirurgiczne GERD.*

Dr n. med. Jacek Piątkowski (Katedra Chirurgii Ogólnej, Gastroenterologicznej i Onkologicznej CM UMK w Toruniu): *Powikłania po laparoskopowych operacjach przepuklin rozworu przełykowego.*

WYDZIAŁ IV

NAUK PRAWNYCH, SPOŁECZNYCH I EKONOMICZNYCH

POSIEDZENIA KOMISJI EKONOMICZNEJ

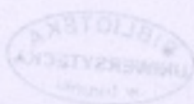
Dnia 17 IV 2011 r. wykład w ramach XI Toruńskiego Festiwalu Nauki i Sztuki wygłosił prof. dr hab. Mirosław Bochenek: *Geniusz i ubóstwo Mozarta – analiza ekonomiczna.*

WYDZIAŁ V

TEOLOGICZNY

Posiedzenie naukowe dnia 8 XII 2011 r.

Ks. dr Zbigniew Wanat (Wydział Teologiczny UMK): *Etyczne aspekty procedury in vitro.*

**WYDAWNICTWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU
ZA ROK 2012**

ZAPISKI HISTORYCZNE

- Tom 77, z. 1, Toruń 2012, ss. 185.
Tom 77, z. 2, Toruń 2012, ss. 175.
Tom 77, z. 3, Toruń 2012 (w druku).
Tom 77, z. 4, Toruń 2012 (w druku).
Tom 77 (Suplement): Bibliografia historii Pomorza Wschodniego i Zachodnie-
go oraz krajów regionu Bałtyku za rok 2010, Toruń 2012 (w druku).

ACTA MEDICA

- Tom 4, nr 1, Toruń 2012, ss. 41.
Tom 4, nr 2, Toruń 2012, ss. 137.
Tom 4, nr 3-4, Toruń 2012 (w druku).

FONTES

T. 106

- Księga ławnicza miasta Nowego nad Wisłą (1416-1527), wyd. Krzysztof Mi-
kulski, Wiesław Nowosad, Toruń 2012 (w druku).

MATERIAŁY Z KONFERENCJI

- Znaki nadziei dla współczesnego świata, pod red. ks. Jerzego Bagrowicza (Col-
loquia Torunensia XVII), Toruń 2012, ss. 119 + il.
Konfliktbewältigung und Friedensstiftungen im Mittelalter (Przewyciężanie
konfliktów i ustanawianie pokoju w średniowieczu), wyd. Roman Czaja,
Eduard Mühle, Andrzej Radziwiński, Toruń 2012 (w druku).

SPRAWOZDANIA TNT

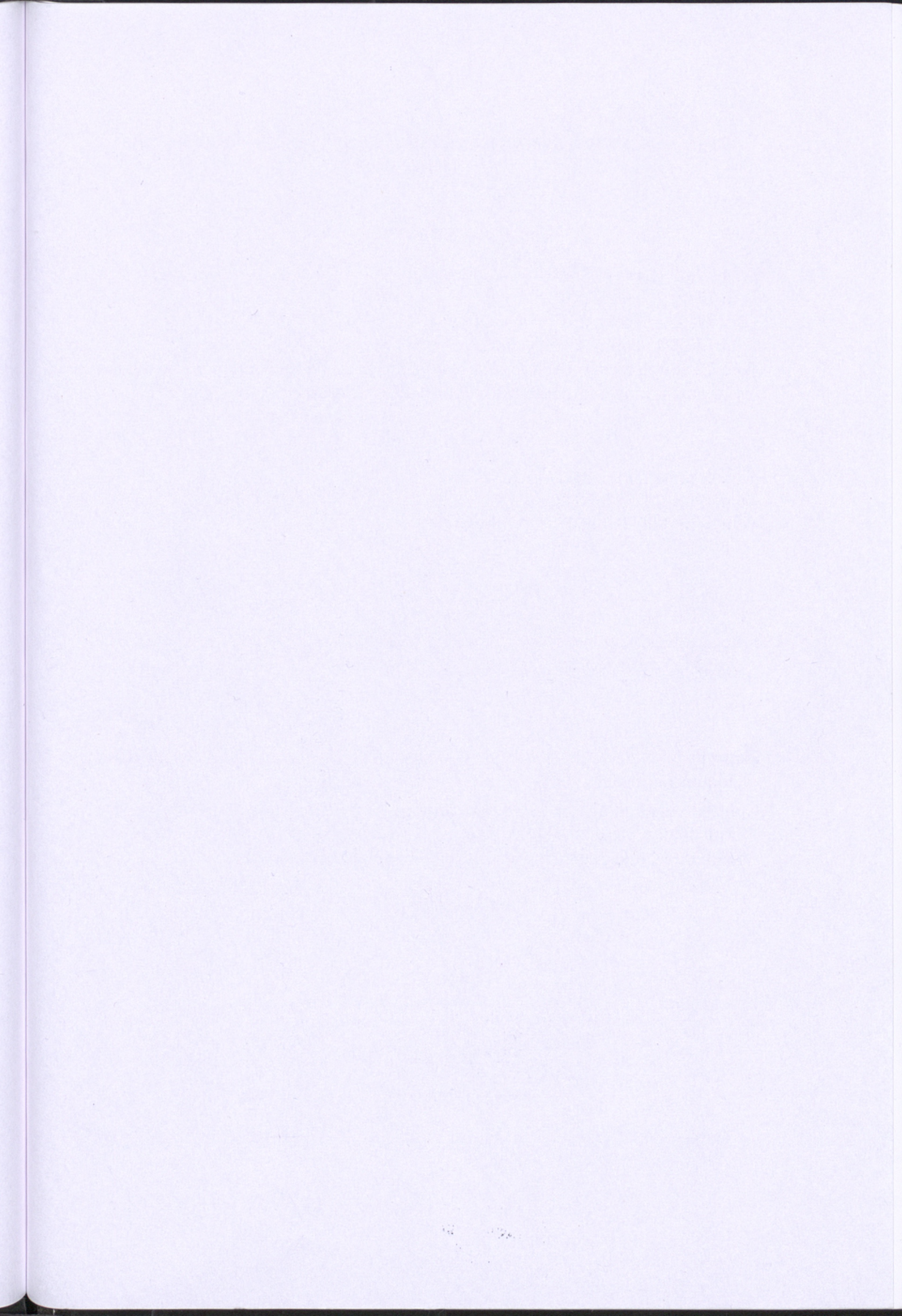
- Nr 65 (za okres I I 2011 - 31 XII 2011), Toruń 2012, ss. 46.

Biblioteka Główna UMK

300047546411

WYDAWNICTWA TOWARZYSTWA NAUCZOWEGO W TORUNIU
ZA ROK 2012

ZAPISKI HISTORYCZNE

- Tom 77, z. 1, Toruń 2012, ss. 185.
Tom 77, z. 2, Toruń 2012, ss. 175.
Tom 77, z. 3, Toruń 2012 (w druku).
Tom 77, z. 4, Toruń 2012 (w druku).
Tom 77 (Suplement): Bibliografia historii Pomorza Wschodniego i Zachodniego oraz krajów regionu Bałtyku za rok 2010. Toruń 2012 (w druku).

ACTA MEDICA

- Tom 4, nr 1, Toruń 2012, ss. 41.
Tom 4, nr 2, Toruń 2012, ss. 137.
Tom 4, nr 3-4, Toruń 2012 (w druku).

FONTES

T. 106

- Księga ławnicza miasta Nowego nad Wyśłą (1416-1527), wyd. Krzysztof Mikulski, Wiesław Nowosad, Toruń 2012 (w druku).

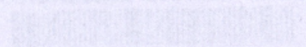
MATERIAŁY Z KONFERENCJI

- Znaki miasta dla współczesnego świata, pod red. ks. Jerzego Bagdówicza (Colonia Torunensis XVII), Toruń 2012, ss. 119 + il.
Konfliktswahingong und Friedensstiftungen im Mittelalter (Przewidywanie konfliktów i ustanawianie pokoju w średniowieczu), wyd. Roman Czaja, Eduard Mühlle, Andrzej Radziwiński, Toruń 2012 (w druku).

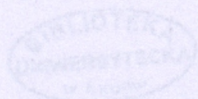
SPRAWOZDANIA TNT

- Nr 65 (za okres 1 I 2011 - 31 XII 2011), Toruń 2012, ss. 46.

Biblioteka Główna UMK

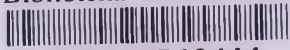

200647546411

Biblioteka Główna UMK

300047546411